

OROL

ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor a vydavateľ:

MIKULÁŠ ŠT. FERIENČÍK.

Roč. X.

Turč. Sv. Martin, 31. augusta 1879.

Číslo 8.

Knieža Vogorides (Aleko baša).

Gnom.

od *Vajanského*.

Zaludná miska bystrinou sa plaví,
Vetrilom slúži tkanina pavúka,
Laná loďové: to nitky z pamuka,
Na miesto kotvy: ostie zo žihlavy,
Ihla borová mohutným je stážnom,
Kormidlo tvorí listok ťateľinky.
V tomto korábe na zrníčku ražnom
Stojí Rutulus, gnomik drobulinký,
Osten jačmenný, to jeho kopija,
Z nezabudóčky rosu si upíja.

Ja som sa zrodil v nedelu za rána,
Kalliope mi u kolísky stála,
Ona mi čelo, oči pobozkala,
Preto som zazrel tohto velikána,
Preto viem, že má kolpak zamatový,
Na ňom aggraffa brillantná sa jasá,
Ze plieckom visí pláštik porfyrový,
V rubínoch sponky sluko rudo hrá sa;
Preto počujem jeho hlások jemný,
Preto rozumiem jazyk gnomov temný.

Nadto som niekdy duchov po države
Blúdil, filistrom ujdúc suchopárnym:
Vily, Rusalky tam so spevom čarným
Vítavaly mňa v hlbkej dúbave
Mäkké ramená, hora, báj a vôňa
Vajanskej noci čarovné výjavy
Preč z mysle!! šedá letí dušou tóna,
Starosť a bieda šumí kolo hlavy,
Zmiznuté šťastie, hoj ztratené ráje:
Ja zas obývam filisterské kraje.

Gnomik mňa poznal, už k brehu pripína,
Kotvu zahodil do žltého piesku.
„Vítaj, Rutule, daj mi rúčku rezkú,
„A povedz, jak sa má tvoja rodina?
„Či ešte devy vaše po fiálkách
„Tancujú strojno rozpustilým plesom;
„Či ešte bájna Šumena v nedbalkách
„Súahové prse ukazuje lesom;
„Či ešte váš spev letnou nocou hučí,
„Čo mňa uspával v jej mäkkom náručí?“

Rutulus vzdychol: „Jaj beda nám, beda,
„Súsed náš besným posadlý je duchom:
„Náš národ býval v mieru pod lopúchom
„Vlastenským; tu nás zbojník Neposeda
„Zrazu napadol válečným postrachom,
„Na pomoc prizval komárov sí pluky,
„Trňom nás bodá, bombarduje hrachom,
„Nivočí polia a depčí palúky.
„Hlad už vo vojsku našom hrozne zúri,
„Preto som strovu požičal od kury.

„Jaj beda, beda! Šumena rumenná
„V náreku bólnom zalamuje rúčky,
„Žienky i devy, i tie detské púčky
„Kryje pred vrahom jaskyňa studená,
„Už mnohý junák padol v divom boji,
„Tri celé kvapky krve náš rod statný
„Vylial už! Včel zas dlh ten nepokoji
„Naše finance, a celý stroj štátny:
„Aby sme sýtiť mohli regimenty,
„Platíme kure úžerné percenty.

„Všetko je ináč! Už aj vy poeti
„Zanechali ste naše vonné kraje:
„Darmo z kapradia bajný balzam vlaje,
„Darmo mušenka svatojanská svieti,
„Vily, Rusalky zemely, zemely,
„Les je len na to, aby dával dreva,
„Už viac hymnami listie neševeli,
„Už ani riava pieseň nezaspieva,
„Temno a pusto! Bieda len a hrôza,
„Skončená báseň — počala sa próza!“

Rutulus kotvu vynoril z bystriny,
Na stážcu rozpíal svoju pavučinku,
Stal si na zrnko, v belunkú ručinku
Chytil mohutne stopku ťateľiny.
„Fúkni,“ poprosil. Fúknem — koráb letí,
Ja za ním hľadím, smutný, nespokojný,
Veď som zvedel dnes, že i v duchov svety
Našly si cestu trápenia a vojny,
A čo mi najviac smútilo dušičku?
Že už aj gnomi prišli — na požíčku!

Nihilismus.

Povest.

Podáva *Samo Samovič*.

(Pokračovanie.)

II.

„Syn môj drahý!

Netrpelive čakám zprávy od Teba a predsa
ma len tak zriedka niečím potešíš. Zo všetkého

vidno, že Ti je matka len vtedy na rozume,
keď peniaze potrebuješ; či som si to za-
slúžila, aby syn môj na mňa zapomínal? Píšeš
mi, že potrebuješ zase nové, drahé šaty. Už

čo si aj do spoločnosti baróna X, grófa Y a kniežata Z prijatý, nemyslím, žeby aj tí veľmožovia na šatstvo ročíte tolko spotrebovali, ako som Ti ja od roka pod týmto titulom poslala, nepočítajúc sem ani riadny príspevok otcov. Musíš, syn môj, umeniť svoje výdavky, aby tomu otec na stopu neprišiel. Žiadané Ti posielam, píš častejšie zprávy o sebe a zriedkavejšie za peniaze. Bozkáva Ťa srdečne

Tvoja matka

Zuzana Koreň.

Už je tá moja matka raz nepraktická osoba — mrmlal si Julko pod nos, vyberajúc peniaze z listu — shospodáriť mohla písanie a mne peniaze na poštovej poukázke zaslať, jej kázne aj tak málo účinkujú. Keď prísnejšie vec povážime, pre mizerných 400 zlatých tak do poctivosti stúpať, veru že je primnoho. Pán otec že príde na stopu? To aj ja myslím, ak len nejaká nenadála príhoda neopatrí ma hodne peniazmi. Icik, Mojžiš a kto vie, ako sa všetci tí moji dobrodincovia volajú, majú pekné rováše na mňa. A to všetko prečo? pre krásnu Adelu! Obetoval som mnoho, ešte viac by som bol v stave, tak ma vedela k sebe priviazať. Goldfinger hneď na počiatku našej známosti povedal, že je jastrena — to je nie pravda! Neobsýpala by ma toľkými dôkazmi svojej ľúbosti. Včera, keď sa spoločnosť rozhodila, chcel ma presvedčiť Darvaš o tom, že všetky tie zábavy večernie, usporadované u Schnitzerov, sú nastrojené na vydieranie peňazí od pozvaných, a ľúbosť Adeline že je len tovar, predajný tomu kto dá viac. Neborák! Adela ho neľúbí, a v tom ma aj Goldfinger utvrdil, ztade to šprihanie.

Rúčka hodinová blížila sa na siedmu večerniu; bola to hodina určená k schôdzkam u pani Schnitzerovej.

Ani mi do umu neprišlo predstaviť vám túto v rozprave novú osobnosť. Slyšali ste rozhovor Goldfingerov s Adelou, ktorého uzavretie bolo istú tetku Rézu vpraviť do úlohy Adelinej matky. Tetka s radosťou privolila, sľubovali sa jej dávno minulé časy navrátiť, keď všetkým dobrým a drahým oplývala.

Veľké mesto je na podobné tetky bohaté, meno k divadelnému ženskému personálu

bližšie stojacích je „divadelná mamička“ a jích úloha záleží predstavovať „garde damu“ príslušnej paničky. Keď tie „mamičky“ tak prísne na svojich sverencov nedozerajú, aby všetky tajné chodníčky jích protizorstvu podriadené boli, tomu sú „mamičky“ nie na príčine, panička si v tajných pomeroch aj sama poradí, „mamička“ má jej len dať náter solidnosti pred verejnosťou.

Tetka Réza, čo predstavovateľka matky Adelinej, dostala meno ovdovelej pani Schnitzerovej, a čo takáto požívajúc vdovským právom veľké dedičstvo, ostalé — vraj — po zomrelom pánu Schnitzerovi, otvorila svoj salón každovečerným spoločnostiam vyberaných mladých ľudí, zvelebujúcich jej krásnu dcéru Adelu. Tak aspoň povedali Julkovi a on tomu vďačne uveril; že každý večer vysoká hra najväčšiu časť zaujala, nebolo mu nápadné, strýčko Repa a jeho kamaráti tiež inšom nevedeli sa zabaviť.

Obsah materinského listu do vrecka, jedon pohľad do zrkadla a Julko zvyklou cestou poberal sa k Schnitzerovej. V osvetlenom salóne sedela na pohovke v kruhu obletujúcich mladíkov pani Schnitzerová. Goldfinger v svojej skromnosti neopovážil sa priblížiť a len z boku veľmi pokorne odpovedal na zadané mu otázky. Kde by sa opovážil on chudobný kupecký pomocník, len na prímluvu Julkovu do spoločnosti prijatý? Domácu slečnu nevidno v spoločnosti, Julkovi na pokynutie matkino svobodno ju bolo vyhľadať v osobytnej chyžke.

„Milostslečna nechce dnes svojou prítomnosťou obživiť spoločnosť?“ zpytuje sa Julko, shliadnuc Adelu v jednoduchom domácom odevu na pohovke.

„Úprimne musím vyznať, pane Koreň,“ odpovedá Adela, „že po toľkých hlučných večeroch dobre mi padne samota.“

„Tak vám je aj moja prítomnosť nemilá?“

„Kam že zase cielíte? nazdala som sa, že nepotrebujem pred vami každé slovo na prísnu vážku klásť, aby som vašu citlivosť neurazila. Dávno sa poznáme, presvedčený ste o mojích citoch k vám, ktoré vytvárajú tú možnosť, žeby mi vaša prítomnosť niekedy nemilou byť mohla.“

čo si aj do spoločnosti baróna X, grófa Y a kniežata Z prijatý, nemyslím, žeby aj tí veľmožovia na šatstvo ročite toľko spotrebovali, ako som Ti ja od roka pod týmto titulom poslala, nepočítajúc sem ani riadny príspevok otcov. Musíš, syn môj, umenšit svoje výdavky, aby tomu otec na stopu neprišiel. Žiadané Ti posielam, pís častejšie zprávy o sebe a zriedkavejšie za peniaze. Bozkáva Ťa srdečne

Tvoja matka

Zuzana Koreň.

Už je tá moja matka raz nepraktická osoba — mrmal si Julko pod nos, vyberajúc peniaze z listu — shospodáriť mohla písanie a mne peniaze na poštovej poukázke zaslať, jej kázne aj tak málo účinkujú. Keď prísnejšie vec povážime, pre mizerných 400 zlatých tak do poctivosti stúpať, veru že je primnoho. Pán otec že príde na stopu? To aj ja myslím, ak len nejaká nenadála príhoda neopatrí ma hodne peniazmi. Icik, Mojžiš a kto vie, ako sa všetci tí moji dobrodincovia volajú, majú pekné rováše na mňa. A to všetko prečo? pre krásnu Adelu! Obetoval som mnoho, ešte viac by som bol v stave, tak ma vedela k sebe priviazať. Goldfinger hneď na počiatku našej známosti povedal, že je jastrena — to je nie pravda! Neobsýpala by ma toľkými dôkazmi svojej lúbsti. Včera, keď sa spoločnosť rozchodila, chcel ma presvedčiť Darvaš o tom, že všetky tie zábavy večernie, usporadované u Schnitzerov, sú nastrojené na vydieranie peňazí od pozvaných, a lúbst Adelina že je len tovar, predajný tomu kto dá viac. Neborák! Adela ho nelúbí, a v tom ma aj Goldfinger utvrdil, ztade to šprihanie.

Rúčka hodinová blížila sa na siedmu večerniu; bola to hodina určená k schôdzkam u pani Schnitzerovej.

Ani mi do umu neprišlo predstaviť vám túto v rozprave novú osobnosť. Slyšali ste rozhovor Goldfingerov s Adelou, ktorého uzavretie bolo istú tetku Rézu vpraviť do úlohy Adelinej matky. Tetka s radosťou privolila, sľubovali sa jej dávno minulé časy navrátiť, keď všetkým dobrým a drahým oplývala.

Veľké mesto je na podobné tetky bohaté, meno k divadelnému ženskému personálu

bližšie stojacích je „divadelná mamička“ a jích úloha záleží predstavovať „garde damu“ príslušnej paničky. Keď tie „mamičky“ tak prísne na svojich sverencov nedozerajú, aby všetky tajné chodníčky jích protizorstvu poriadene boli, tomu sú „mamičky“ nie na príčine, panička si v tajných pomeroch aj sama poradí, „mamička“ má jej len dať náter solidnosti pred verejnosťou.

Tetka Réza, čo predstavovateľka matky Adelinej, dostala meno ovdovelej pani Schnitzerovej, a čo takáto požívajúc vdovským právom veľké dedičstvo, ostalé — vraj — po zomrelom pánu Schnitzerovi, otvorila svoj salón každovečerným spoločnostiam vybraných mladých ľudí, zvelebujúcich jej krásnu dcéru Adelu. Tak aspoň povedali Julkovi a on tomu vďačne uveril; že každý večer vysoká hra najväčšiu časť zaujala, nebolo mu nápadné, strýčko Repa a jeho kamaráti tiež inšim nevedeli sa zabaviť.

Obsah materinského listu do vrecka, jedon pohľad do zrkadla a Julko zvyklou cestou poberal sa k Schnitzerovej. V osvetlenom salóne sedela na pohovke v kruhu obletujúcich mladíkov pani Schnitzerová. Goldfinger v svojej skromnosti neopovážil sa priblížiť a len z boku veľmi pokorne odpovedal na zavdané mu otázky. Kde by sa opovážil on chudobný kupecký pomocník, len na prímluvu Julkovu do spoločnosti prijatý? Domácu slečnu nevidno v spoločnosti, Julkovi na pokynutie matkino svobodno ju bolo vyhľadať v osobytnej chyžke.

„Milostslečna nechce dnes svojou prítomnosťou obživiť spoločnosť?“ zpytuje sa Julko, sľadnuc Adelu v jednoduchom domácom odevu na pohovke.

„Úprimne musím vyznať, pane Koreň,“ odpovedá Adela, „že po toľkých hlučných večeroch dobre mi padne samota.“

„Tak vám je aj moja prítomnosť nemilá?“

„Kam že zase cielíte? nazdala som sa, že nepotrebujem pred vami každé slovo na prísnu vážku klásť, aby som vašu citlivosť neurazila. Dávno sa poznáme, presvedčený ste o mojích citoch k vám, ktoré vytvárajú tú možnosť, žeby mi vaša prítomnosť niekedy nemilou byť mohla.“

„Odpustite, milá Adelo! tak dobre mi padne čím častejšie počuť podobné slová, že sa nemôžem sdržať, aby som vás vždy znovu nepokúšal.“

„Nepokúšajte,“ hrozí mu Adela prstom, „aby som sa tomu od vás nepriučila.“

„Z vašich krásnych očí nehrozí mi žiadne nebezpečie, na prvý pohľad rozoznal by som pokúšanie od skutočného smýšľania. Však prosím, čo vám tak sprikrilo vašou dobrou matkou dovolenú večernú spoločnosť?“

„Zase na ten nemilý predmet prechodíte; bolastné je pre mňa, čo moja matka uznať nechce, že mnohí členovia spoločnosti ináče o nás smýšľajú, než sa nám do očí stavajú.“

„To som dosiaľ nespozoroval, ba ani neviem pochopiť, keď každý z členov spoločnosti môže si za česť pokladať, smieť vstúpiť do vášho eteného domu.“

„Tie dôkazy, pane Koreň, nemajú platnosti. Vy zabúdate na to, že sú ľudia, ktorí tam, kde by iných povdačnosť viazala, stávajú sa nevdačnými.“

„Nezabúdam na takých, ale jich v našej spoločnosti nenachodím.“

„Musím vám bližšie označiť! — nie, nezoznačím, možno, žeby ste sa tiež tam našli.“

„Aj mňa môžete brať do pochybnosti?“ Julko vyskočil zo stolca a bližšie prisadol k Adele, aby sa mu žiadne slovo neztratilo. „Čím som zavinił toto upodozrievanie?“

„Lúto mi je, že som sa vás tak hlboko dotknúť musela; predtým ste prichádzali aj vo dne, dnes vás po prvýraz vidím, to je znak ochladzovania vášho k nám.“

„A keby som ten dôkaz za neplatný uznal?“

„Musela by som vás iným presvedčiť; to včerajšie pouškávanie s Darvašom vám nedopustilo, len práve teraz ma vidieť? Nesdôverila som sa vám tým, čomu som zo strany Darvašovej vystavená bola. Ustavične ma prenasledoval svojimi vyznávaniami, ja som dôsledne odpierala, lebo moje srdce nedá sa rozdeliť, ono môže patriť len jednemu, a ten sa nevolá Darvaš, ale sa volal Koreň —“

„Či sa viac tak nevolá?“ pretrhol ju ustrašený Julko.

„Počkejte, nech dopoviem. Predvčerom mi hovoril, že musí sklátiť dôveru vašu ku mne, a včera, ako bolo patrné, začal so zďa-rom účinkovať.“

„Na predošlú otázku prosím odpoveď, od nej visí môj život!“

„Nemôžem odvolať slovo,“ povie Adela žalostivým hlasom, „lebo ste protivné nedosvedčili.“ Opuštala hlavu do rúk, zastrela oči ručníkom, akoby slzy zakryť chcela.

„Len slzy nie! pála ma na srdci, všetko vám rozpoviem. Pravda je, že sa Darvaš dost nešetrným spôsobom vyslovil; ja som uhádol jeho úmysel, ako som to aj Goldfingerovi povedal,“ — Adela pravou rukou odtisla ručník z oka, aby vidieť mohla, či Julko v Goldfingerovi nešípi zradcu svojej tajnej rozmluvy s Darvašom — „a ako predtým, tak aj teraz som úplne presvedčený o vašej nevinnosti.“

„Vďaka vám za tie slová,“ odvetila s povzdychom Adela, podajúc svoju ruku Julkovi, ktorú on vrele polúbil; „nech ma celý svet osočuje, len vy, ktorého ľúbim, nech dobre smýšľa o mne.“

„On vždy bude dobre smýšľať, a aby som dokázal, že som hoden ľúbosti vašej, pomstím vaše urazenie na osočovateľovi.“

„Ach nie, milý môj! nestavajte život v nebezpečie, nie som hodná tolkej obeti.“

„Postavím ho aj storáz, drahá Adela, lebo vy zaujimate najprednejšie miesto v srdci mojom.“

„Keď nechcete povoliť prosbám mojím, robte ako za najlepšie uznáte, ale pamätajte, že vaša bolast je bolastou mojou a vaša smrť smrťou mojou. A teraz choďte nazpät do spoločnosti, ja vás onedlho nasledovať budem.“

Julko vrátil sa do salónu, zo všetkých strán sypaly sa otázky: či milostslečna pohrdne večernou spoločnosťou a či je nebezpečne nemocná? atď., a sotva Julko dopovedal na všetky otázky, zjavila sa Adela, aby privítajúc hostí a pobozkajúc mamičke ruku usadila sa vedľa nej a priviedla utichlý rozhovor do nového prúdu.

„Včera ráčila byť milostslečna,“ hovorí jeden zo spoločnosti obrátený k Adele, „šep-

károm pána Koreňa, dnes mám nádej, že mne šepkať bude.“

„Mýlite sa, pane,“ vetí oslovená; „ako ste videli, bola som zlým duchom, dnes sa chcem stať dobrým; ostatne nemusíme každý večer pri kartách tráviť, aby sme sa nestali karbaníkmi od remesla.“

„Ba prosím,“ mieša sa Julko, „nezáleží mi síce na odhratí včera ztrateného pri boku tak krásnej spoločnice, však práve, že sa ma i dnes pridržať chce, vyvolávam včerajších spoluhráčov k pokračovaniu hry.“

„Mohli by ste sa vzdať toho práva,“ hodil medzi to Darvaš, „prospešnejšie by vám bolo.“

„Neoslovil som pána Darvaša,“ odpovedal Julko, „a tým menej dal právo k úštipkom.“

„Prosím, pánovia,“ tíšila pani Schnitzerová, „ešte ste ani nie v hre a už sa dohadujete; lepšie bude hru odložiť.“

„Dovol že, mamička,“ prosí Adela, „aby som včerajšie pánu Koreňovi donesené nešťastie šťastím nahradila.“

„Nech sa stane!“ dovolila pani Schnitzerová.

Temno osvetlená bočná chýza ožiariła sa novým svetlom, pripravené stoly hráči obsadili. Nepatrný v spoločnosti Goldfinger zasadol na prednie miesto bankára, ktorý zástož na všeobecnú žiadosť vždycky zastupoval.

U hráčov pozorujeme tieto triedy: hráč z obyčaja, rozumie kartám k vôli spoločnosti, prisadne len vtedy, keď žiadaný iný k úplnej hre najst sa nemôže. Nezáleží mu mnoho ani na výhre, ani na prehre, preto vyhľadáva hru, ktorá vytvára možnosť veľkej výhry alebo prehry. Druhá trieda je hráč náruživý; za najlepšie strávené hodiny života svojho pokladá hodiny strávené pri hre. Náruživosti kto úzdu položí? Nech sa hra vyskytne akákoľvek, on sa v nej súčasť musí, nech sa jedná o maličkosť, nech o budúcnosť celej rodiny, jeho miesto iný zaujať nesmie. Do tretej triedy stavíme hráča zo zisku; vyrátaný každý krok, nejde mu o zábavu, len o peniaze. Prostriedky k tomuto cieľu vedúce nekladie na mravniu, ale na vážku mešca. K poslednej triede pripočítat musíme Goldfingera; z vrečka vyložené peniaze urovnal na stole, s istou eleganciou, hráčom od remesla vlastnou miešal a rozdával karty, robiac

pri tom tak vážne úradnú tvár, akoby sa jednalo o budúce osudy celej čiastky sveta.

Julko majúci pri boku krásnu Adelu viac pozoroval na ňu, ako na hru, úplne ponechajúc právo rozhodovania nad svojou tobolkou krásnej spoločnici. Nestraný pozorovateľ mohol zbadat znaky tajného dorozumenia medzi Goldfingerom a Adelou, zamiečané zraky dost výmluvnosti skrývaly v sebe. Julko jich nepozoroval, detinským smiechom vyjadrujúcej svoju radosť nad zrastajúcou hrbou peňazí. Hra vzala pre Julka priaznivý obrat, včerajšia prehra navrátená, keď so všeobecne prijatým heslom: „pokračovanie nasleduje“ prisadla spoločnosť k prihotovenému občerstvujúcemu stolu.

Občerstvení jedlom a rozhriatí ohnivým vínkom, verní svojmu heslu pokračovali v pretrhnutom diele.

Navzdor všetkému nahováraniu Julkovi sa nepodarilo predošlú spoločnicu si získať, ktorá v dôvernom rozhovore s iným mladým človekom zahrúžená, voľný chod nechala Julkovmu umeniu karbaníckemu.

Umenie toto dokázalo sa na veľmi slabých nohách stáť — pomocou Adelininou vyhraté peniažky kapaly, akoby čarovnou mocou do banky prítahované. Roztržitosť sa zmocnila mysle jeho, pravdepodobne následkom nešťastia, ktoré ho tak citedlne prenasledovať začalo, pravdepodobnejšie, že Adela necítila sa byť pohnutou žiarlivé pohľady Julkove porozumeť a svojho spoločníka, s ktorým sa patrne dobre zabávala, k vôli Julkovi opustiť.

Nesnádze jeho sa množily. Opustiť hru nedopustil mu dosiaľ požívaný chýr bohatého kavaliera, ďalej hrať bolo s nebezpečím úplného vyčerpania materinskej zásilky spojené. Nerozhodnosť držala ho priviazaného ku hre. Darvaš pozoroval nešťastie Julkovo, nechtiac však byť dotieravým, skúmal najdriev priebeli hry, až keď sa presvedčil, že celá hra záleží len z klamárov a nimi vybraných obetí, pristúpil k Julkovi a súcitným hlasom sa mu prihovárал:

„Opustilo vás predošlé šťastie, ako vidím.“

„Ja hrám pre zábavu a nie pre výhru,“ odpovedal Julko, nemilý pohľad vrhnúc na Darvaša.

„Mnoho vás už stojí táto zábava?“ pokračoval Darvaš nedajúc sa myliť.

„Na vlastné peniaze hrám, nie som povinný účty skladať.“

„Nežiadam od vás účty, pane Koreň,“ dokladal Darvaš priateľským hlasom; „mal by som vám jednu priateľskú radu dať, keby ste náklonní boli hru na krátky čas pretrhnúť.“

„Aj ja mám s vami slovo, pane Darvaš; na to je však dost času až sa rozchodíť budeme. Ubezpečujem vás ohľadom vašej priateľskej rady, že som na tolko dospelý, aby som si sám poradiť mohol a tak vašu radu sotva mi bude možno prijať.“

Darvaš vidiac, že je Julko rozumnému slovu nedostupný, utiahol sa; Adela v okamihu zaujala miesto Darvašovo, hra očí medzi ňou a Goldfingerom znovu sa počala a len tomu mal Julko čo ďakovať, že s polovicou donesených peňazí mohol vstať od zakončenej hry. —

„Stojím vám k službám, pane Darvaš!“ volal Julko tahajúc osloveného za ruku na protivnú stranu ulice.

„Nemal bych vám po tak nešetrnom zachádzaní so mnou ani slova viacej sdeliť,“ odpovedal Darvaš, „keby to, čo s vami robia, do kriminálneho codexu neprislúchalo.“

„Zdá sa,“ usmial sa urážlive Julko, „že ste vy mne od môjho starostlivého pántatika za anjela strážcu ustanovený.“

„Prosím, vtípy na stranu! včera som podotknul, aký cieľ majú nami navštevované večierky, dnes som sa presvedčil, že vy ste vyvolený k tomu, aby ste svojimi peňazmi v dobrom rozmare udržovali spoločnosť kabančiku. Goldfinger a Adela sú usozumení, odtiaľ pochodil váš veľký bonheur pred večerou a malheur po večeri. Žeby vás Adela ľúbila, ako sa vy nazdávate, nielen že pochybujem, ale rozhodne tajím, z toho citu ona už vyriastla a keby ste si dali na tom záležať, presvedčili by ste sa, že k tajným schôdkam v slečnovej chýžke nie vy ste oprávnený, ale aj iní. O pánu Goldfingerovi tiež by sa dalo mnoho pekného povedať, medzi iným —“

„Dost, pane! hanbite sa neprítomných ohovárať; myslíte, že som na tolko krátkozraký, aby som neprehliadol hru, ktorá by mňa za blázna mať chcela? a či si smiem láskou Adelinou lichotiť, či nie, to ja viem. Zabľúdili ste na pole neslušností; otázka je, či ste v stave základnosť vašej obžaloby dokázať?“

„Keď sa vám dosiaľ oči neotvorily, daromné by bolo všetko dokazovanie.“

„Tak nemáte dôkazov?“

„Mám, ale vám jich nesdelím. S Bohom!“ Darvaš sa chcel odtrhnúť od zaslepenca, ale Julko v pravý čas zachytil ruku odchodiaceho.

„Tak ľahko mi neujdete!“ volal; „či odvoláte všetko to, čo ste teraz hovorili?“

„Oj, priateľ môj,“ odpovedal s úsmevom Darvaš, „nehovoril som preto, aby som hneď odvolával.“

„Tak vás vyhlasujem za podlého osočovateľa!“

„A ja vás za zaslepenca, ktorý na bielom dni nevidí!“

„Ešte aj urážky? Musíte mi zodpovedať toto svoje surové chovanie.“

„Ľahko vám zodpoviem; aký „dobrý deň,“ taký „pán Bôh daj!“

„Uvidím, či sa ukážete takým udatným, akým vtípnym byť cheete; shliadneme sa z očí v oči so zbrojou v ruke.“

„Úplne ponechávam vášmu rozhodnutiu. Dobrú noc vám!“ Darvaš šiel svojou stranou, Julko tiež svojou. — S pevným úmyslom, že zajtrajšieho dňa vyvolá Darvaša na súboj, Julko zaspal.

Noc je. Dejstujúce v povesti osoby spia, bez porušenia súvisu môžeme uvážiť zvláštny výkvet ľudského nihilismu. Súboj! čarovné slovo, krev mladíkov pri slyšaní jeho novým ohňom zkyplí, srdce mladých dievčat mocne trepe, nie z úzkosti, že sa tam jedná o ľudský život, ale z túžby môcť takého v súboji víťaza svojím menovať. Súbojník je v očiach mládeže a snáď i nedospelaj stáreže ovenčený istou gloriou; prostý človek povážlive krúti hlavou, že ako naštrbená česť krvou protivníka zacelieť môže? a zdravý rozum smúti nad neodrezaným víťazstvom stredovekého barbarstva.

Synkovia vyšších stavov do soznamu svojich študí dostanú „šermovanie;“ pekná vlastnosť, zaoceľovať a vyvíčať si rameno, aby ono časom vlast pred vnútorným a zovňútorným nepriateľom brániť vládalo. Jedno je podivné pri tom, že synkovia týchto stavov oddajúc sa vojenskému povolaniu, činia to z túžby po čím skoršom vyšvihnutí sa na dobre platené miesta vysokých vojenských hodnostárov, v čom vysokorodou protekciou podporovaní bývajú a nie z úmyslu bránenia vlasti. Iní netúžiaci po rovnošate očí ženské slepiacej, využitkujú svoju spôsobilosť šermovníku k súbojom. Nepozorné stupnutie na nohu, z ďaleka na urážku, bez úmyslu uráženia, upamätujúce slovo, vypovedanie pravdy do očí atď. bývajú zámienkou súboja, niekedy dosť povrchného, kde na jeden palec dlhá na tele protivníka urobená krvavá čiara, dostačuje, niekedy práve vážneho, ukončeného ťažkou ranou alebo aj smrťou jedného zo súbojníkov. Či to nenie nihilismus? kde tu mravní základ, kde mravní cieľ?

Prvou starostou prebudeného Julka bolo svedkov pohľadať, s vyvolaním Darvaša k súboju poveriť a s tým spojené zvláštnosti usporiadať.

Darvaš vyzvanie prijal, určil zbroj a pri vzájomnom dorozumení vyznačené bolo miesto zajtrajšieho súboja.

Podivného obsahu je srdce rozmazaného mladého pána. Hneď blčí plameňom, hneď ochladené ľadom skutočností mrzne. Ak neveríte, pozrite na mladého Koreňa! — Pod dojmom zdanlivej urážky vyvolal skutok, ktorého následky nedaly sa predvídať. Súboj môže mať smutný koniec, alebo on poraní, možno aj usmrtí svojho protivníka; kto prevzme zodpovednosť za to? kto poniesie trest? zákon len nemôže byť tak stranníckym, aby aspoň povrchno nepotreštal panského zločínca? možnosť je aj tá, že sám vyvolávajúci odleží svoju prenáhlenosť; otec lebo matka navštívia nemocného syna a tu sa poučia — mráz mu ide po tele — o mnohých pekných kúskoch svojho jedináčka. Najlepšie bude odvolať, ale „point d'honneur,“ trpeť bude česť, tým sa vylúči zo spoločnosti svojích priateľov. Prostý človek by sa pýtal: či človek zaoberajúci sa

s úmyslom vraždy, keď sa vopred shrozí svojho skutku a odstúpi od svojho úmyslu, tým zadá svojej cti? —

Medzi vážnym rozmyšľovaním plynuly Julkove hodiny, prvýraz v živote zklámaný zretel obrátil na seba nie sice tým cieľom, aby si vydal počet zo svojich skutkov, len aby sa z nasnovaných ním samým sietí vymotal. Netivalo dlho a Julko zunoval. Je to pohodlnejšie zbaviť sa nemilých myšlienok a žiť len dnu, dôverujúc svojej dobrej hviezde. Ku každodennému vyrazeniu, životnej potrebe a uspokojeniu túžby prináležaly návštevy u milovanej Adely. Kde inde mohol hľadať liek pre zasmušilú myseľ?

Slúžobná Schnitzerovej oznamovala Adele príchod Julkov, v zápätí za oznamovateľkou kráčal do chyže oznámený. Mohol slyšať zaforené bočných dvier a opatrne vzdalujúce sa kroky mužské, rozpačitý pokoj pretvarujúci pohľad Adelin. On neslyšal a nevidel. Adela poznajúc sleposť Julkovu s najnevinnejším úsmevom podala mu ruku na privítanie.

„Poznať, že ste sa od včerajška polepšili,“ hovorila Adela, „nenecháte ma v túžbe po vás vzdychať.“

„Tak sa v túžbach stretáme,“ ubezpečoval uspokojený Julko; „aj mňa túžba dohnala vás vidieť, drahá Adela, možno posledný raz,“ dodal plačlivým hlasom Julko.

„Ako to rozumiete? snáď nemienite odcestovať?“

„Možno, že odcestujem na ďalekú cestu.“

„Pre Boha! hovorte zreteľnejšie, čo to za cesta?“

„Včera sme sa dorozumeli s Darvašom, urážlivé svoje slová odvolať nechcel, prinútený som bol rozhodnutie zbroji sveriť.“

„Vy sa budete biť s Darvašom?“

„Budem, lebo vás ľúbim!“

„Ja nešťastná! vy za mňa na kocku staviate svoj život; nesmiete sa obetovať, nech radšej budem pred celým svetom zneuctená!“ taktó rečnila s dobre napodobneným trasavým hlasom. Julkovi vhod prišlo toto žalostné sdržiavanie, tak sa shodovalo s jeho vnútorným želaním, keby mu výsmech zo strany dosavádnych priateľov nebol hrozil.

„Musím sa biť, aby moja česť netrpela!“
prehodil Julko robiac sa zmužilým.

„Vy tvrdé srdcia mužské, či vás preto
lúbime, aby ste slzám naším tvrdošijne vzdoro-
vali? včera som vás prosila, dnes vás prosím
a nevládzem nič vyprosiť. Uvidím, či vás ne-
premôžem; vyplňte mi len jednu prosbu!“

„Vaše slovo mi je rozkazom.“

„Tak vám rozkazujem, aby ste si váš mne
drahý život chránili! či poslúchnete?“ reč
svoju začala s divadelným oduševnením, po-
kračovala miernejšie až ostatnie slová do-
končila v šepotu, pritulila sa k Julkovi a
poľúbila ho na rozpálené čelo.

„Milostslečna, prišla návšteva, v salóne
vás očakávajú,“ oznamovala slúžobná, vy-
trhnúc Julka z rajských slasťi.

„S Bohom tedy, drahá Adela,“ lúčil sa
Julko so zarosenými očami, „prijmite túto
pamiatku odo mňa. Je to dar mne drahý,
krstným otcom venovaný; keď mňa nebude,
nech vás aspoň ten tu i tu na mňa upamä-
tuje,“ s tým odpál svoje drahocenné hodinky
a doručil jich Adele.

Adela už či v žalosti nad lúčením Julko-
vým, či v radosť nad novým darom ešte raz
privinula Julka k sebe a bez slova, len ký-
vajúc rukou na rozlúčku, vzdialila sa do salónu.

(Pokračovanie nasleduje.)

Jelena.

Jelena, hór herecegovských kráska,
Zastala si u hory zelenej,
U zelenej hory na potoku
A hľadela v široširu dialku.
Zajasala hora bleskom tvári,
Bleskom očí veľkých, uhločiernych.
Ajhľa, vojsko sultána sa valí,
Celý voj ju pozdravuje z dialky;
Iba jedon šuhaj neženatý
Nepozdravil, lež k nej koňa bodá.
Zlatý štít má, zlatý kynžal v páse,
Ziatý handžar, i blyskavé oči,
Sám baša mu otec, sultán strýko
A matička gruzinka nevoľná.
Skočil strojný šuhaj z tátošike,

Zazvonily jeho krásne zbroje,
Zavialo mu pierko na turbane.
„Bozkajže ma, krásko nevidaná,
„Tu máš prsten, hodný štyry kuče;
„Tu máš sponku, hodnú dvanásť kučí;
„Tu máš kynžal, hoden dvadsať kučí;
„Bozkajže ma, krásko nevidaná,
„Bozkajže ma, kým ta sám nebozkám!“
Rumeň svieži zjasní smahlé lica,
Zajasajú teaným bleskom očí,
I odvetí kráska nevidaná:
„Ber sa k vragu, šuhaj neženatý,
„Lepších hrdinov sa bozkať zdráham,
„Čo krev lejú za svobodu zlatú —
„Jak mám bozkať sultánovho raba!“

Diťa guslara *Vojanskýj*.

Úryvky z básní

J. Dušného.

4.

Zavesím fujaru
Na tú lipu starú,
Nech hrá, kto chce, na nej,
Fujare zpukanej.

Nech si na nej nōti
Vetrik od sihoti,
Nech na nej preberá
Šumenie večera.

Nech si na nej píška
Víchor od braliska,
Rosa ju napojí, —
Ja idem po zboji.

Karabín, pištole
Zanôta po dole:
„Páni, pyšní páni,
Nie sme vám poddaní.

Pán Boh je nad nami,
Božia pravda s nami,
A tá pravda hude:
Bude súd, súd bude!

Vzali ste mi mladú
Na silu, na zradu;
Valaška brúsená
Bude moja žena.

Tá vám bude robiť,
Vašu pýchu drobiť,
Vašu chlypnosť šlahaf,
Vašu hnilosť priahaf.

A z tej našej biedy
Navaríme jedy,
Z tej našej neresti
Dáme vám zjajesti!"

16.

Kam že, mládenče,
Takým strmým krokom?
Do dolín kvetných,
Ku striebrištým tokom?

Či háj ta vábi
Voňavý, šumivý,
Les čierny, starý,
A či Kriváň sivý? — —

Vraciaš sa, brat môj? —
A klobúk kdeže je?
Čo je ti? — — Lícom
Slza, krú sa leje — — —

Hôr ta vznešená
Zvábila veleba —
A tys' chceš vyššie,
Až k modrinám neba.

Stúpils' na oblak
A padnul pod bralá — —
Hja, nedostížná
Výška ideála.

Sestra koketa.

Obrazy zo života.

(Pokračovanie.)

Neostalo ukrytým pred okom ťažko ranenej, a znovu v najsvätejších citoch svojich nešetrne zradenej Eleonory, aký pomer vyvinul sa medzi jej verencom a sestrou Irénou. Bystré a hlboko prenikajúce je oko zalúbených, a tá bystrota ešte zväčšuje sa, keď vo verne milujúcom srdci korene pustila oprávnená žiarlivosť. A poznanie pravdy spôsobilo jej veľké bóle, ktoré oceniť zná len ten, kto verne milujúc, v láske svojej ťažko sklamaný bol. Ale to, čo dialo sa v jej srdci, aký boj bojuje duša, to hlboko ukrývala vo vnútornostiach svojich, svoju zo dňa na deň rastúcu chladnosť ukrývajúce rúskou a vyhýbanie častejšiemu sídetiu sa zvlášte pri neprítomnosti Iréninej ospravedlňujúce neprestajne nutnou potrebou opatrovania otca. Zanikly ruže na jej lícach, i oko mdlelo, len kedys' nekedyš' vyblklo povážlivou žiarou, ktorá avšak ako myšlienka ulietala, nezanechávajúce po sebe ani stopy. Nikto to nepozoroval, sestra i verenc obracali pozornosť svoju inam, a boli väčšmeji zaujatí vlastnými myšlienkami, než by boli mohli mať starostlivosť i na inšie. Izidor bol síce i teraz zdvorilý, ale Eleonora pozorovala, že je to nie

už tá, vrelou láskou oproti vyvolenej srdca i v tej najchatrnejšej veci prejavujúca sa, nežnosti plná zdvorilosť, na akú bola pri ňom navyknutá. A táto zkušenosť zväčšovala ešte i jej tak ohromné utrpenia.

Cítila dobre, že tento stav dlho trvať nemôže, nesmie, jestli nemajú byť podlomené všetky jej sily, tak telesné ako duševné. Predvídala, že blíži sa doba katastrofy s blížiením sa dňa určeného pre svadbu. A ona už si priala, aby to čím skôr stalo sa. Nesnesiteľnou bola jej už všetky duševné sily ochromujúca nejistota. Dobře presvedčená bola, že ani z tejto novej lásky nepokvtnú pre ňu ruže, a že i teraz naplní sa jej sudba, byť trpitelkou nie z vlastnej viny. Jej krásne nádeje, ktorými sa tak rada kochávala, bládly, ako bláďlo jej líčko; vädly a to práve teraz, keď príroda po zimnom odpočinku opäť pripravovala sa k novému bujarému životu.

Jej tichá chyžka bola jediným svedkom často a hojne prelievaných horkých slz; v nej v tichosti nočnej dopriala jim volného prúdu, keď vo dne, zvlášte pred otcom, starostlivo ich ukrývala. Nechcela, nesmela prezradením svojho vlastného nešťastia rozmnožovať jeho

bôle, lebo dobre o tom vedela, že pohroma, ktorá ohrožovala jej bytie a žitie, stala by sa nebezpečným úderom i pre drahého, i jinače vlastnou nemocou mnoho, nesmierne mnoho trpiaceho otca.

Preto ju ani najmenej neprekvapilo, keď jedného dňa otec práve bol dobročinným spánkom navštívený, jej osamotelé dumanie v tichej chyžočke pretrhnuté bolo príchodom sestry Irény.

„Odpusť, drahá Lorka, že prerušujem tvoju samotu. Mám k tomu dostatočné príčiny. Navštíviť som chcela drahého otca, ale vidiac že tíško a pokojne spí, nechcela som ho vyrušiť zo spánku!“

„Vďaka ti za to, drahá Iréna; velice potrebuje náš dobrý otec odpočinok, v ktorom, ufám pevne, nadobudne koľko tolko síl. Veru dobre si urobila, že si ho nevytrhovala.“

„Nedrž ma za tak bezcitnú, žeby som i niečo podobného vykonať mohla. Veď ja uznám ochotne chybu svoju, že túžim a bazím po zábavách, a že nudí ma každá samota. Ale preto nie som bezcitná, ani asnaď zlostná, žeby som lubovoľne prekážala to, čo i ja držím za potrebné a užitočné.“

„Ani mne, lúba sestrička, nenapadlo obviňovať ťa z bezcitnosti, ba ani to ti nemám za zlé, že rada sa zabávaš. Mladosť radosť! a ty si vo veku, ktorý sám so sebou donáša túžbu po zábavách.“

„Ach Lorka moja! tých niekoľko rokov, čo si ty staršia odo mňa, nenie tak mnoho, žeby si i ty nebola tak oprávnená k túžbe po zábavách, akokoľvek ja.“

„Máš pravdu, a predsa je medzi nami veľký rozdiel. Už môj prírodou daný mi temperament líši sa od tvojho, ty jasným, uveličeným, rozveseleným okom pozeráš na svet, a v ňom nachodíš útechu; moja letora nútí a ženie ma k utiahnutosti a samote. Ja sama v sebe nachodím potechu. A pri tom zdáš sa zapomínať, že v tých niekoľko rokoch, ktoré nás dve čo do veku rúžna, ja zakúsila som toľko trpkých, horkých zkúseností, že veru keď by i od prirodzenosti vstepený mi bol puď túžieb po rozkošiach, musel by byť celkom utlumený a udusený. V tom hľa záleží podstatný rozdiel medzi nami. Ty stojíš

na prahu len krásami a vнадami zjavujúceho sa ti života; ja hľadiac do budúcnosti, stojím na trpkých rumoch prešlosti, ktoré nedovolujujú mi ani pri najlepšej vôli ísť v ústrety do budúcnosti s tak vyjasneným čelom, ako tebe!“ Eleonora zamlkla, a vídať bolo, že pohrúžená je do hlbokých myšlienok. Cítila dobre, že Iréna nie bez zvláštnej príčiny prišla ku nej, i čakala tedy, že táto sdelí jej pohnútku tejto neočakávanej, lebo neobyčajnej návštevy.

Ale i Iréna mlčala. Avšak na jej jasnom ináče čele odbleskoval sa zápas, ktorý víril v nej. A následok toho zápasu bola nejistota, neurčitost, neodhodlanost, či má lebo nemá predniesť tie veci, cieľom ktorých prišla k Eleonore!

Vidiac Eleonora, že jej sestra nepriberá sa k slovu, umienila si zo svojej strany urobiť prvý krok.

„Ale Irénka, ty si dozajista neprišla pre to, aby si počúvala moje žiaľne výlevy. Odpusť, jestli som s tým čo i len kvapku horkosti pridala do kalicha tvojho radosť plného života. Nebolo to mojím úmyslom. Avšak zachvátená nemilými dojmami zabudla som hraniče, ktoré určuje nám šetrnosť a dobrý mrav. Ja presvedčená som, že mi ty ničो zvláštneho chceš sdeliť, a preto prosím ťa, urob to čím skôr, tým lepšie, lebo prichodí čas nazreť, či sa drahý otec neprebudil.“

„Pravdu máš, že som prišla tým cieľom, aby ti všeličo z mojich tunajších zkúseností sdelila. Ale,“ dodala Iréna vyhýbave, „obávam sa, že by to spôsobné bolo ešte zväčšiť nemilé dojmy, preto váham hovoriť.“

„Vďaka ti za milý mi dôkaz útlocitnej šetrnosti, ale ver mi, príjemnejšie a vítanejšie mi bude, keď zprávmi svojimi vytrhneš ma z trapnej nejistoty. Duša moja túži po jistote, táto je jediná, ktorá mi dopomôcť môže ku rovnováhe so samou sebou, ktorú žiaľ Bohu utratila som!“

„Nuž keď je taká žiadosť tvoja, tedy budem hovoriť. Ale buď ujistená, že to urobím len z čistej sestriinskej lásky ku tebe, a veľmi by ma bolelo, jestli by si mi podkladala nejaké bočné, alebo práve sobecké zámery!“

„Nemaj strachu. Dobre znám tvoju odanost ku mne, a znám, že ty zo svojej strany

nebola by si v stave urobiť kroka, ktorý by mne ku žiaľu a urážke slúžiť mohol. To nedopustíš tvoje dobré, nevinné srdce!“

Bola to úprimnosť, pravda, a či ironia, čo Eleonora hovorila? Slová tieto boli ostrým šípm, vrazeným do srdca Iréninho; pocítila ich ostrosť, a rumenec zjavivší sa na jej tvári bol toho neodškriepnym dôkazom. Bola v rozpakoch, čo odvetiť má. Ale rozpaky tieto, ako sa náhle zrodily, tak náhle i zanikly, a Iréna opanujúc sama seba, veď ešte nikdy nepozorovala ironiu pri sestre svojej, ktorá bola stelesnenou úprimnosťou, ani najmenšej pochybnosti viac nemala, že slová Lorkine, prosté každej dvojsmyseľnej nárážky, pošly z jej pravdomluvného, úprimného srdca. Preto neváhala viac, ale ujmúc sa slova, hovorila:

„Lorka moja lúba! nie, nechcem ti žiaľ spôsobiť, a predsa strachujem sa, že tomu nebude možno vyhnúť. Prosím ťa tedy už vopred za odpustenie, ale ty potrebuješ, ty musíš zvedieť pravdu, aby si potom za celý tvoj život nebola nútená snášať horké následky, keby som teraz, kým je ešte čas, mlčala! — Ver mi, duša drahá, že dlhý boj viedla som sama so sebou, hovorit-li lebo mlčať? Pre mňa by najsnadnejšie bolo toto posledné; ale sestriňská láska, ale povinnosť a starostlivosť o tvoje šťastie, o tvoju budúcnosť, prinútily ma k hovoreniu!“

„Nuž tedy už len hovor, prosím ťa, veď tento úvod tak vyzerá, ako by som z úst tvojich počul mala smrteľný výrok. Ja, duša drahá, odhodlaná a pripravená som na všetko, a túžim zvedieť tvoje, ako pozorujem, veľmi žalostné zprávy!“

„Žiaľ Bohu, že je tomu tak! Znáš, že som uvolila sa, postaviť tvojho mladoženicha na próbu.“

„To jest, jestli sa pamätám, sama si si umienila podujať tú skúšku!“ poznamenala Eleonora, nechcejúc dopustiť, že s jej vôľou to Iréna urobila.

„Ale len z čistej úprimnej lásky ku tebe, len zo starostlivosti o tvoju budúcnosť!“ omlúvala sa zase Iréna.

Na túto výmluvu mlčaním odvetila Eleonora. Niekedy je i mlčanivosť dosť zretednou odpoveďou. A takou bola i v tomto prípade.

Ale to Irénu nepomýlilo viac. Odhodlaná bola preplniť trpký kalich utrpenia svojej sestry, preto už teraz bez obalu a prosto hovorila:

„Próbu Izidor zle vydržal. On nenie rýdzy, čistý a stály, ako domnievala si sa ty, a ja domýšľala. Veľmi nápadnú náklonnosť prezradzuje ku mne, a ja som predsa ničového nič neurobila, ani slovom, ani povzbudzujúcim posúňkom alebo pohľadom, aby som ho v tom ohlade posmelovala. Badám ale, a dal mi to, keď i nie slovami, ale svojím držaním sa pozorovať, a to viaceráz, že keby ho ku tebe neviazal daný sľub, ktorý on ako šlechetný muž za každú cenu zadržat odhodlaný je, nevábal by ani za okamženie mne, ktorá o to nestojím, vyjaviť svoju lásku. Toto je to, čo som ti riecť chcela, aby si, kým je ešte čas a leží v tvojej moci, pretrhla s ním spojenie, lebo bojím sa o tvoju budúcnosť!“

„Príjmi moje srdečné vďaky,“ trasúcim a nejistým hlasom hovorila Eleonora, lebo trebars i sama pozorovala a dobre presvedčená bola, že jej pomer s Izidorom stojí na nebezpečnom stanovisku, predesily a hlboko ranily ju predsa prosté, a bez obalu, bez všetkej šetrnosti prednesené obžaloby Iréne, „za tvoju laskavú starostlivosť o moju budúcnosť. Boh nech ti to hojne odplatí.“ Vstala. „Teraz ale odpusť, musím nazreť k drahému otcovi, aby jestli už prebudil sa, nepohrešoval dlho moju neprítomnosť!“ Šla ku dverám.

I Iréna vstala a šla za sestrou.

„A čo zamýšľaš urobiť?“

„Neviem! musím sama so sebou prísť najprv na čisto, lebo ťažko, ťažko je razom zapudíť všetky sny blaženosti,“ odvetila proste Eleonora.

„Ja by ti len to jedno radila, vráť mu dané slovo; vráť mu jeho svobodu, a tým osvoďíš i sama seba.“ Určite znely slová Iréne, akoby dohovorené byly bývaly, a ešte väčšej dôraznosti dodávala jim tá okolnosť, že hneď opustila Eleonoru, akoby sa bola obávala tejto nasledovať mohúcich výčitiek.

Eleonora zalomiac rukami, padla na kolena:

„O Bože! smiluj sa nado mnou. Srdec mre, trebars telo žije. Vytrhni ma a vysvoď, laskavý otče! a vráť pokoj duše, aby som aspoň svedomite konať mohla detinské

povinnosti a bedlive opatrovala toho, ktorému ďakujem svoje bytie a ktorého sveril si opatere mojej. O drahá matka! primlúv sa tam u nebies a svetov Pána, za tvoju nešťastnú, tolko trpiacu dcéru. Neobviňujem, nežalujem nikoho, lebo žiaden človek nemôže rozkazovať svojim, Božou vôľou a vyšším rozkazom vnuknutým citom. Nech je Izidor svobodný, nech sa stane po vôli Iréne, ktorej, možno

že proti jej vôli, prináleží najväčšia zásluha mojej sudby! Milosti Božej porúčam svoju budúcnosť, ako Otec nebeský naloží so mnou, nech tak stane sa!“

Vstala, tvár vyjasnila sa, pokoj, nie ten ktorý svet dáva, uhostil sa na jej anjelskej tvári, i tichým, jistým krokom šla do chyže otcovej, aby tam novou pružnosťou a oddanosťou konala milé povinnosti.

(Pokračovanie nasleduje.)

Oblaky.

Sbor.

Nekonečné sú nebesá,
a my predsa sišli sme sa.
Čo nás teší i čo desi:
povedzme si, povedzme si.
Bratu, tys' tak hnevny, mračný:
uľav sebe — prvý začni.

A čierny oblak, máchnuv perufami,
z ohnivej túto zprávu duní tlamy:

„Pút dlhá ponad oceán mňa nesla.
I zazrem loď pod sebou: nemá vlajky,
je bezmenná: že krađe sa potajky,
jasné, bo chvejú sa jej ruky: veslá.
Odkiaľ a kam!? zahrním križnou strelou:
lež žiadnej nedostávam odpovede.
I myslím: to tam, jimž nebárs sa vedie,
vyhnanci plujú s vlastou odomrelou;
a jak tie prúdy: žiaľ jich neusedá,
a krutý vládca on — jim prerieci nedá.
Ba ďalej sviestim touže si domnenkou:
chudáci, miesto pevnej pôdy dvora
po otcoch zdedeného, len s pomnenkou
na jeho drahé chodníky a prahy,
museli sem — na nestálu pláň mora,
krem smädu — ináč iste hladní, nahí;
a tu pohrobiač obraz vlasti v bezdno
vln morských, inú vyhľadať sa jali.
Nuž preto pochod jich tak mŕtvý, tichý,
bez slova preto — už dožalovali —
a ku mne nedochodia ani vzdychy,
preto bez barvy lodou a bezhviezdno:
bo budúcnosti nádeje i strasti
zavládly dušou, bytosťou — i zraky,
a mhlitý nosí pohľad ten, vždy taký,
kto k novej ešte nedorazil vlasti.
— Skoro uveril som v pravdivosť toho,
a zťažka sdržal síz ľútosť mnoho.
Však doznám, nežli z výše techorečíf,
že lepšie bude najprv sa presvedčiť.
Hneď na to snížim chod svoj, vzdušné kroky,

ja predtým v letku voždy prevysoký.
Lež čujte! čo tam zbadám v tom baráku:
u kormidla ohavu ledajakú,
bič má v pravicí, ktorým iste knoší —
a na podlahe spútani černoší,
ubohí odkiaľs' tam od Senegalu,
kvet zpod vrelého voľný slieca palu.
Teda ten beloch tam, — to pán obchodu,
kam sľievam slzy ja, on prní vodu:
on si zahráva na deň biely, ktorý
vida noc vraždíť čiernu, až krv zori:
a bárs od spásy hneď dve tisíc rokov,
on ešte kupci drže na otrokov...
Viac mi nebolo treba. Stoj, škrapino!
zakriknem, až sa pozatrasly vzduchy.
Ospravedlň sa hneď, hrdelná vino!
Ktorá zemská moc, jaké morské duchy
dali ti právo, sberbo sdivočelá,
smazať tým tvorom obraz boží z čela,
nevinných spútať cez nohy, pres boky,
zdušif tluk srdca, šire spiadiť kroky,
a vrhnúť jich ta v shnilé člnu doly,
jak snopy zvykli skydať do stodoly —
kto ti privolil!?... Tuším, tvoju prácu
akí bohovia hojne požehnali,
dopustiac zverov z voľných zbijať ľudí:
no keby ľudia na vzdor nepovstali,
vtedy tá krívda vždy anjela strážcu
pre tvoju korisť vo mne snadno zbudí!
Stoj! — Nezastala, šla — a more drieme,
a vetry kdesi na suchu — na snehe.
Hoj! zjasám znova a zahrním hromom:
vstaň, more! vhy! Sem sa, víchry hbité!
Hľa, zlodej tiahne vašim svätým domom,
ja ho naženiem a vy dolapíte!
Ztrhlo sa more, zleskly sa mu oči.
a vidiac peleš nemôže od divu;
zo sucha na to krdel vetrov skočí:
hneď napomôžu — zkuďlif mora hrivu,
tú čo vše v hroznom vláva jeho hnevu.
Sám pridám blesk a pohrabného spevu
oné akkordy, jichž hlas na smrť desi.

Jas, splachot a hluk v divom zavírení — —
vznikly i stíchly — v jednom okamžení...
Nuž, trýznitelu zpupný, jak si, kde si!?
Nič. — Zhynula loď v zhubnej živlov noci;
však žiaľ, s ňou i tí ŭbohí otroci.
No menej žiaľné zahynúť odrazu,
než ničieť roky tvrdom na refazu.
Ale tá šelma — tej vám sila stačí:
na chrbát prúdu švihols' pohotovu,
a chvat skalisko — už tí na ostrovu;
a to je pri tom, čo ma zlostí, mračí.“

Sbor.

Mstít — at samy len nebesá;
a pod nimi sišli sme sa.
Čo nás teší a čo desi:
povedzme si, povedzme si.
Komu v oku slasť pohráva:
ten nech svoje vyrozpráva.

A oblak ztešený jal sa hneď slova,
pres prsia ho dúha páše perlová:

„Ja prišiel po ceste do jednej krajny.
Vánok ma sprevádzal dôverný, prajný,
však len po pomedzie, kde po stisku rúk
a bozku priateľskom ja v krajnu, on nazpät.
Bo som znavený bol od cestovných múk,
na blízky vrch sadnem — — musel som pozaspať.

Však hora, bych bděl, ma hneď upozorní:
„nespi! vrah sa vodral v túto vlasť vzdorný.
Ja bdejem oddávna, preč s pokojom sen.
Šumocem válečne; dnes zvláste mi šustíť:
k nadšeniu posledni na krvavý deň...
Sama bych letela v boj — — zem nechce pustíť.

Ó kebys bol videl strašný ten plápol!
Záhubný chod svoj tak značí len diabol.
Rum: mestá, dediny, i kostol i vāj;
ohnisko: listnatý les, žehnané polia;
len mňa tu čo zdravú, zarmúčenú más:
inde — tam krve brod a stohy popola!

Čo vzalo záhubu: má ju, už darmo.
Horšie: ak doľahne na šije jarmo.
Lež ešte junáci sú — nesmie to byť!
Zákerné odvráti ktože pustošenie?
Vlasť ale dopustíť až v prach zhanobiť:
nie, toho zradcu ver v zemi tej niet, nenie!

Len dnes!... Ha, vidz tamto! to moji, moji!
V tvári zabroneli, v skvúcej sa zbroji!
Hoj na zdar! ja úfam! dobrý badám znak...
Posledni vrch, kde sa vrazi učupili.
Či vidíš? Oj vidz ho tam, priatelu, mrak!
to vókol naši sú — jak jich otočili!“

Jak hora dorekla: už ženú zdola,
a hrdiel pres tisie „hurráhah!“ volá;

prápory zavlály, zkrížily sa zbroje;
a k bralu príliha vždy užšie jich kruh...
V to ihneď vychrlia diel zhora náboje — —
— — a dym pozakrýval ťažký boja ruch.

A dupot a hlukot... prehrozný smrti
tam súzvuk, ktorého každý rev drtí,
sfaby to skalisko rúvalo sa v dol,
zvrátené v koreňoch v samom srdci zeme;
krvavé divadlo: zavše nový ból, —
čuť ho osfkať len, bo zastreté temne... .

V okamih vzetnul plášť... I skrikne hora:
„dol vetvy nádeje! Smútku pokora
ponahniž vrcholce! Ha, hróza, ha, hľad!
Nikde výpomoci!? Hoj, už krv dostrebú
mojích srdc!... Ach cúva, chrabrá naša mlad!
Vír mdleje... Pomoc jej! Oblače, k nebu!...“

Neboj sa! odvetím. — Rozvinem kriela
a mžik — som nad vrchom: — zabriaknem delá
rozkazom hromovým, že ustrne vrah,
jakoby na mieste zkamenel bol býval;
a plušťou vyvrátim mu i náspov prah;
a vrch mój dočista omýva si príval... .

Po vrahoch ni stopy: mój srd jich zdlávil,
alebo v náručie tých dolu splavil;
a príval: jich rakev pri piesni, pri jasu
vlasti uvoľnenej hrnie do mora... .
Vrátiac sa na miesto, v radostnom príhlasu:
„hor, vetvy nádeje!“ vykrikla hora.“

Sbor.

Jedna vlasť fa žehná stále:
to ti k sláve, i nám k chvále.
Čo nás teší, čo nás desi:
povedzme si, povedzme si.
Tak at rečie, nechže slovi
teraz náš brat popolový.

A mrak, sfa ten holub v lese,
hrkútave to prednesie:
„Z ružozory ponad hory
krásna svitla nedela,
jako tá tvár anjela
božou láskou peusmiata.
Celá príroda si kľakla
— v čisté rúcho zaodiata —
pred jej chrámu sväte prahy.
Kvet tu, tam les, čo sa kori:
vôňou kádi, balzam drahý
z vetiev trúsi v obei vďaky;
a tie vód a vzduchu chóry
v zvučných žalmoach bez predlenia;
a to slnko, jak to hori:
večnej lampy rovným svitom,
poznat, že je vyvesené
na klenutí hviezdokrytom.

plane, blčí nezkalene
 na ligotnom na oltári,
 kde baránok mieru — dleje . . .
 Vskutku chvíľa sväto-svätá:
 deň modlenia, deň spasenia! —
 Všade k nebu vzňaté zraky;
 všetky razom zmikly sváry;
 všetko pred trón božstva speje,
 aby, čo nezahynulo,
 tam v deň slávy spočinulo. —
 Celá príroda si kľakla:
 nie! — každá hrud' neobmäkla;
 a ľudia sú, čo nesvätia!
 Práve v deň ten pokory
 vyšiel strelec do hory;
 v puške semä nesie smrti,
 ktorým — myslí v dravej myslí,
 že z tých, čo po vetvách sedia
 a v deň pána k nemu hľadia,
 z tých spevákov neborákov
 zadakoľko zroní, zdrtí.
 Oj nie! mienim, nie! a na vždy
 v deň taký nespáchaš vraždy!
 A jak čiha, okom stíha,
 hmyrí spechom stonohy:
 švih! ja dolu z oblohy.
 Zastrel som les hustou hmlou
 na ochranu holubov . . .
 A môj lovec — domov musí,
 dobre ho zlosť nezadusi.
 Celou cestou šomre, hŕta.
 Prijde domov: pác! do kúta
 zbroj nelačná, dnes bez škody . . .
 A on — na postel sa hodí;
 ľahne — stane — vyššia vôľa:
 musí — — ide — do kostola.“

Sbor.

Čo božieho — vŕačne bohu.
 Tys zdarne konal úlohu.
 Čo nás teší a čo deší:
 povedzme si, povedzme si.
 Múdrost' vždy u predu sedí,
 povedz svoje, braček šedý.

A oblak, jak sňah bielych kaderí,
 s takou sa vestou tíško sľóveri:

„Starých perutí brká znajú hrádz:
 jak prv, nenesú k strmej výši viac.

Už mladým len — podlet na skalný štít;
 my sa musíme pod ním zabaviť.

Nie v hor, lež dolu z vrchu váži tiaž:
 až v hĺbke: v hrobe krok sa octne náš . . .

Teda pod štítov statných, velebných,
 odiatych v slnka lúčach malebných,

vozdusnou klenbou odpočíval ja,
 očakávajúc deň môj pokoja.

Kde zasado! som: polañ zelená,
 lebo z horského pija prameňa.

Čo kvetín tam meňavej pestroty!
 na vence dosť pre oba životy.

Čo bylín vzácnych! každá drabý liek!
 Len jednej nieto: starý zmladiť vek — —

Tie listky jak sa túlia k stebľu, jak!
 by je neodnal victor nevdojak.

Jak sa to chveje, krýdly trepotá,
 sta ja: — ach, iný môj kyn života!

A vidz ten kalich kvetín z purpuru,
 šinie sa hor; v ňom ktosi zdviha krú . . .
 Mne to k posledku — svätú večeru? —

Lež zablúdil som, sny ma zavedly;
 ať slabosť slabým nikto nezazlí.

Tak hľa dliem, kde tá polañ zelená;
 lebo z horského pija prameňa.

Deň chýľil sa ku koncu pomaly,
 vždy dlhšie stíny lesy metaly.

A čo na blízku šibly na pašu,
 sohnal ovečky valach k salašu.

Jich zvoncov takt zaticha v doline,
 až v skrýši lesov na noc zahyne.

Lež odrazu vzehopí sa poľana,
 zavzdychá vánkum celá zlakaná.

Čo sa stalo? Prečo tie strachy, nač!?
 Načúvam, a hľa — v diali kýsi plač.

A plač sa blíži. — Nuž kto to tam lká?
 Jahniatko bielo žiaľnym „bľa-bľa-bľa.“

Bielunké jak sňah, jako hermelín —
 ó, jak odstáva na ňom nočný stín! . . .

Pobehne, stane, zalká, točí zrak;
 prstienky chvejú sa, veď strach a ľak — —

Keby ste čuli toto „bľa-bľa-bľa“:
 nemožno, by vás ľútosť nejala.

Nebožiatočko, drobné ako mak:
 a mať ho tuto samé nechá tak.

Jak s ním k materi? Vokol noc a mlk —
 a tuliti! docápka starý vlk.

Okálov lesk vyvalil na korisť;
 skočil, otvára pysky — už chce hrýzť . . .

Až moja neváhavá výstrela
zavčas pred skutkom vraha ustrela. —

Prišiel aj pastier; ten na ruky vzal
zaslé jahniatko, a — zpät matke dal.

(Pokračovanie nasleduje.)

Ja hnul sa za ním — prajný vetrik vlá --
a nad košiar ma túžba dohnala,
kde čul som, lež radostné „bla-bla-bla.“

Hej, k obrane tak rada sletela
tá moja — snád poslednia výstrela . . .“

Ukradený prsteň.

Poviedka z polronských lesov.

Napísal *Ant. E. Tomko.*

(Pokračovanie.)

III.

Hlboko v horách, pod skalnatým, vždy v hustých závojoch nepriehľadnej mhy zabaleným vrchom „Klenovským Veprom“, ležala osamelá, z pár nízkych, pivnicam podobných domkov, záležajúca dedinôčka „Vlčie jamy“. Domčeky so strechami svojimi vyčnievajú zo zeme a skromné okienka sriadené sú až u samej zeme, štvorhranatý otvor na nich má sa dverami pomenovať. Týchto pár domčekov obývali istého času obzvláštni a podivní hostia. Vnúdime ku ním a rozhladne sa po vnútri týchto kolíb.

U veľkých kamien izby, do ktorej musí sa po schodoch vchádzať, vidno posavád pri prasliciach umúnené špinavé ženy a polonahé decká, skrčené v kútoch ohníska. Biedny ľud! Čo bedárov týchto vyhnalo do tejto lesnej pusty, a prinútilo opustiť ľudnaté a vidné dediny Pohronia? Žijú tu jako divoká zver, nikdy cudzieho človeka nevidia. Mravy jejích zodpovedajú polodivným africkým černochoch. Barvou tela svojho sú málo od nich odchodní. Nápadné je, že mužov málo a zriedka doma postretneme. Kde bývajú mužovia týchto biednych žien?

„V hore!“ odpovedia nám ženy, „mužovia naši pália kolomaž!“

Celá táto dedinôčka pozostávala zo samých kolomažníkov, tovar tento z brezových kôr páliacich a po svete na predaj roznášajúcich. Jaký život viesť mohli tieto rodiny v lesnej pustine, dá sa ľahko domysleť. No ale ešte nie celkom zlý. Mávali kolomažníci a jich rodiny i dobré časy. Navracajúci sa zo sveta mužovia, z utržených za kolomaž-

peňazí zakupovali najpotrebnejšie články živnosti. Keď ale chcelo sa jim pochutnať na pečienke, o tú nebola núdza; na stá rýchlo-nohých srn bývalo tu v lesoch. V umení tom, srnku zastreliť, vyznali sa kolomažníci výborne. Majúc medzi sebou i hlavu, predstaveného Kuba Borievku, tohoto poslúchali, ba v istom ohlade poddaní mu boli. Celý okolitý svet znal o kolomažníkoch z Vlčích Jám tolko, že sú tichí a že nikomu nestoja na závade. Do bližšieho potyku s nimi neprichádzal nikto.

Istého dňa brodil sa húštinami ku Vlčím Jamám vysoký, chudý, vycivený mladík. Mal lesnícky ošumelý oblek. Rovnou cestou zamieril si k jednému z nízkych domkov a nestýchave vstúpil do neho.

„Doma ste, Kubo Borievka?“ volal lesník na prahu.

„Ste to vy, Chrastina? ozval sa zamastený chlap z kúta od pece, ktorému sa iba zuby beľely.

„Nepoznáte ma vari?“ Ej čiže máte kuraciu pamäť!

Kubo privítal Chrastinu priateľsky. Bol to znak, že si boli od dávna známi. Chrastina vidiac sa byť s kolomažníkom o samote, vyzradil svoje cesty a prepustenie zo služby.

„U nás priatel!“ odpovedal Kubo, „už viacej vám podobných chlapcov našlo prístrešia a zárobku. Ba dobre že ste prišli! Práve vás budeme potrebovať!“

Chrastina tešil sa zo svojho nenazdajného šťastia. Našiel prístrešia i zárobku, nemusel teda pôjsť hladom alebo vražedným spôsobom znieť sa zo sveta. Jeho nový domový

gazda mal ženu a šesť detí, a Chrastina mal pred druhými platit čo jeho vzdialený príbuzný. Aby sa ale podozreniu vyhlo, musel Chrastina zložiť svoje ošumelé šaty a vziať na seba oblek kolomažníkov, smolou a nečistým puchom presiaknutý.

Okrem pálenia a shotovovania kolomaže zaoberali sa obyvatelia Vlčích Jám i s loveným lesnej zveriny, ktoré remeslo lesníci „pytlačením“ nazvali. V lesoch podveporských bolo všakovej zveriny hojnosť. Celé krdle srn, zajacov, tetřovov a kuroptiev. Nikto nepomyslel na kolomažníkov, žeby sa s pytlačením zaoberali. Lesníci znali jich len čo dorábateľov kolomaže, drevenného riadu, varečiek, putier, lopát a vidiel, a keď niekedy lesník k nim zablúdil, ani najmenšieho podozrenia nezbadal. Oni však strielali zverinu vo veľkom, a čo z koristi doma nezapotrebovali, to skrze podludníkov, medzi ktorými žid Mojžiš vynikal, podludným spôsobom do vzdialenejších dedín roznášali. Svoju zbroj mávali dobre ukrytú v tmavých jaskynách Vepra, a keď na lov vyšli, začiernili sa kolimachou až na nepoznanie. Oni opatrne vedeli sa vyhýbovať lesníkom a lovcem, a jestli boli od jedného druhého zpozorovaní a prenasledovaní, vedeli sa dobre a náhle ukryť, tak akoby sa prepadli do zeme. Práve vhod prišiel medzi nich teraz Chrastina, znali ho čo výborného strelca, ktorému korisť neušla. Chrastina musel skôr, ako s nimi na lov vyšiel, zložiť prísahu, že jim verný bude a jich neprezradí.

Na prvom love v úpäť Vepra boli pytláci s Chrastinom šťastní, zastrelili šesť srn a dopravili korisť šťastne do veperskej jaskyne. Následkom tohoto priali Chrastinovi a vážili si ho ako najzručnejšieho zpomedi seba. Remeslo svoje konali ďalej a na týchto vypravách pytláckych stal sa jim Chrastina vodcom.

O niekoľko týždňov prišiel adjunkt Stanislav Horina na stopy pytlákov. Jich stopa viedla až ku jejich blízkosti. Neznajúc ktoby zloději títo boli, prilákali ho až ku sebe samým výstrelami z pušiek. Jal sa jich prenasledovať. Pytláci zbadajúci lesníka dali sa na útek, zanechajúc zastrelenú korisť, pár roháčov, a jeden z pytlákov bol i od Horinu

do nohy poranený. Ale pytlák tentokrát šťastlive sa zachránil.

Vynálezok tento Horinov, bol nadlesnému Javorinskému jako nemilý tak i vítaný. Horina za svoju horlivosť a neohrozenosť od lesného úradu pochválený. Proti pytlákom zaviedlo sa prísne ostrážité oko. Nadlesnému podriadení horári mali uložená a rozkázano prestopovať častejšie grúne podveporské a pri tomto strážení zveriny pred pytlákami dostali úlohu i Maco Medveď a Jano Fajtk s početnými súdruhmi.

Na chvíľu prestali pytláci zaoberať sa s týmto šteklivým remeslom. Oddali sa pilnému pálieniu kolomaže, vidiac z husta krížlujúcich lesníkov a strážcov po lesoch. Chrastina pálieval kolomaž, ale práca táto zunovala sa mu skoro.

Istej noci držali pytláci poradu u Kubu Borievka. Chrastina čo vodca jejich, oboznamoval jich so svojim novým vynálezom, s ktorým v krátkom čase dost zveriny si zaopatrit, a strážcov dokonale oklamať a prelští možno. Chrastina nasekal konárov z baze, vypchal z nich striedku, porozpiloval jich na malé kúsky, tieto rúročky potom ponabíjal pušným prachom, priložil ku každej cievke zápalku a leš bola hotová. Na zajtra tíško a opatrne vybrali sa všetci do lesa, každý niesol pušku svoju rozobratú pod huňou. Chrastina s Borievkom vzali sebou bazové cievky, zašli ďaleko do hôr, protivným smerom od miesta, kde chceli zverinu loviť. Tu opatrne po zemi do húštiny, do lísta a jám na istú vzdialenosť od seba pokládol Chrastina nabitú cievku, a zapaloval jich v istých obdobách.

Keď sa cievky jedna za druhou zapalovaly a výstrelu podobné rany dávaly, bolo to prirodzeným následkom, že sa číhajúci a stráž v lesoch držiaci lesníci chytrý na tie strany dali, odkiaľ výstrely doznievaly. A opäť kroz podobné výstrely ešte ďalej do hôr zavádzaní bývali. V tomto čase mal Chrastina so svojimi spojenci na inom od lesníkov slobodnom meste dost času, pár kusov zvere uloviť, ktorá jim ešte výstrelmi z ciev vybureovaná, sama na rany dochádzala. Za tento smeľ vymyslený kúsok klamu a lesti, nevedeli sa obyvatelia Vlčích Jám vodcovi

svojmu dost poďakovať. Z ulovenej koristi odvádzali mu najväčší podiel, ostatok podelili medzi sebou. Jako vidno nevodilo sa Chrastinovi pri novom jeho remesle tak zle; mal na dostač živnosti u svojich spojencov, ba nashromáždil si za odpredanú zverinu i ne-jeden pekný groš. Ale tento dobrodružný život mal mu trvať len za krátky čas.

V istom čase podarilo sa opäť Horinovi a spoločníkom jeho Macovi a Janovi, prísť na stopu podvodu, ktorým od pytlákov klan-maný bývali. Našiel totiž v húštine pokla-dené cievy bazové, hotové k podpáleniu. Zkúsil toho a presvedčil sa, prečo práve nikdy po výstreloch, na pytlákov natrafiť ne-mohol, jako by sa boli prepadli do zeme. Teraz vyšlo všetko na javo. Horina oznámil vynález svoj hŕnemu úradu a nadlesný na-liehal hneď na rozmnoženie strážcov a slied-ičov za pytlákmi. Nezadlho rozmnožení boli strážcovia v lesoch a pytláci presvedčili sa na vlastné oči, že sliediteľov jejich vždy viac a viac pribýva. Kolomažníci mali sa teda na pozore, opäť na čas zanechali pytláčenie, za-oberajúc sa pálením kolomaže.

Horina obzvlášte vyznamenal sa vo slied-ení pytlákov, a títo poznavše v ňom svojho najväčšieho nepriateľa mali na neho namie-reno, pri najbližšej príležitosti sa ho sprostít. Chrastina mal si ho vziať na mušku.

Horina, majúci na starosti záležitosti lesné, dozor nad zverinou, ani nemal stihu všimáť si záležitostí domátnych. Prichádzajúc pozde domov, nezbyvalo mu ani času zabavovať sa s Milkou. Konečne zbadal, že toto predtým tak veselé a shovorčivé dievča zrazu sa pre-menilo, ba rozprávke s ním sa vyhybuje. Ne-znal si to vysvetliť. Raz namanula sa mu ale príležitosť, prehovoríť s Milkou o samote.

„Slečno Milka!“ riekol mäkkým tónom, „prečo nikdy nevidam môj prsteň na Vašej ruke?“

Milka zbledla, nepripravená súc na túto otázku, nevediac, čo má chytro odpovedať. Ale zпамätala sa.

„Preto,“ povedala rozpačite, „žeby som mohla i ztratit ten drahý klenot. Držím ho zatvorený v skryni!“ Pri týchto slovách zrejme zapálila sa. „Je to vraj diamant!“

„Je, je hoden dobrých tisíc zlatých!“

„Tisíc zlatých?“ zvolala ona a zbledla. „Mám vám ho vrátiť?“ pýtala sa trasúcim hlasom.

„Ach nie, len potešte sa s ním, pokým vámďaka!“ hovoril Horina, „a pamätujte na moje slová!“

Milka odbehla, aby zakryla svoju roztrži-tosť. Veľký žiaľ sovrel jej útle srdce, pri pomyslení, že prsteňa posial nemá a Hori-novi ho vrátiť nebude môcť. Videla osud a budúcnosť svoju čiernym mrakom zastretú. V týchto trapných dobách, pod zámienkou návštevy, vyhladala družku svoju Marinku v skromnom jej príbytku, devu tú, ktorá ju tak znamenite tešiť vedela.

„Marinka moja lúba!“ zvolala, objímajúc ju, poraď mi, poraď, čo si ja počať mám. Už sa musí dačo stať, aby alebo prsteň našla, alebo zahynula!“

„Nezarmucuj sa a netráp tolko Miluška! Ja som sa už dost napremýšľala, čo a jako by ti poradila? Volačo mi však zišlo na um! Ó keby to tak bolo. Počúvaj že ma!“ vetila Marinka.

Obe družky zašly si chodníčkom do pola a Marinka rozprávala Milke cestou:

„Dočítala som sa ti ja v knihách, že nie-ktorí vtáci, jako ku príkladu u nás straka, naleznúe niekde lesklé veci, jich kradnú a do svojich hniezd odnášajú. Všetko sa mi tak zdá, že v ten deň, keď sa tvoj drahý diamantový prsteň ztratil, besiedku zahradniu jedna straka obletovala. — Nuž, tak som ti ja Milka moja lúba, prišla na tú myšlienku, zdáliš ten zlodejský vták straka tvoj prsteň zo stolíka neuchytila a do svojho hniezda neodniesla?“

„Ach!“ vzdychla si Milka, „ale strák je mnoho a hniezda ďaleko po horách...!“

„Keby sa daly stračie hniezda vyberať po horách?“

„A kto že ti všetky stračie hniezda po-vyberá?“

„Aspoň probovať by sa mohlo; ja mám tušenie...!“

„Slabá nádeja!“ odpovedala Milka, „avšak musíme i to zkúsiť. Horina síce prsteň ne-pýta. Dnes som s ním bola na reči. Pripo-“

menúl mi ale svoje slová. Ó! to je hrozné! Marinka, ja jeho ženou nikdy nebudem. Však mi rozumíš! Od Lukovského ja neopustím!“

„Dobre by snáď bolo,“ nadvrhla Marinka, „zdôveriť sa s týmto i tvoju aby ti i on v nečom pomôhol?“

„Ach, to neurobím ani za celý svet. Okrem teba, nikto nie je zasvätený do tejto mojej hroznej tajnosti. Nie; nezarmútím ho. Mohol by upadnúť do žiarlivosti, že som od cudzieho mladíka prsteň prijala!“

Dievčatá po dôvernom rozhovore rozišly sa.

Ešte v ten samý deň vyhľadala Milka adjunkta Horinu, a našla ho v izbetke jeho zadumaného.

„Aj aj! čo mi prinášate, slečinko?“

„Nič, nič; nenazdajte sa, že váš prsteň, s tým sa musím ešte trochu popýšiť, ale pričádzam s prosbou!“

„Žiadna prosba; vaša žiadosť mi je rozkazom.“

„Vykonáte-li mi to, o čo vás žiadať budem?“

„Jestli to v mojej moci stojí, zo srdca rád!“

„Tak vás prosím pane Horino: ja by som tak rada mať niekoľko mladých strák, sú mi to milými vtáčkami, tie štebotavé stračky. Dajte mi od vašich ľudí, rubáčov, v horách vyhľadať niekoľko hniezd, ale hovorím hniezd!“

Adjunkt najprv podivil sa nad neobyčajnou žiadosťou dievčata, potom ale prihodil ochotne:

„Slečno, to je maličkosť! Zajtrá budete mať, jestli chcete, i pädesiat hniezd doma!“

„Áno, áno, čím viac tým lepšie, pane Horino!“

„Mladé straky i s hniezdami!“ ešte raz opakovala Milka a hybkým krokom zutekala z izby adjunktovej.

IV.

Obyvateľov myslivny vyburcovala z tichého domáceho pokľudu a pokojnej mysle, strašná a myslami jich otriasajúca novina. Horára Tisovského, priezor po revíre svojom podveporskom konajúceho, našli Hronci: Maco Medveď a Ďuro Svíba, postreleného v krvi ležať pri prameniťom potôčku. Hronci našli

ho práve zomierajúceho následkom strelnej rany od pytláka, ktorého horár pri kradnutí zveriny v lese zastihol. Pytlák, prenasledovaný horárom v pätách, strelil na tohoto — a trafiť ho.

„Chrastina!“ zvolal ešte slabo, dokonávajúci horár a zomrel.

Tak rozprávali drevotári nadlesnému Javorinskému, a jakonáhle on tieto slová počul, hneď domyslel sa, že vrah horárov nie je nikto inší, ako prepustený zo služby darebák Chrastina, pytlácke remeslo v podveporských horách so súdruhmi prevádzajúci. Úbohého horára, obeť úradnej povinnosti, lutovala celá dedina, ale spolu i vrelo to v celom lesníckom personále pomstou na podlého vraha. Nadlesný neotáľal ďalej, vypraviť do lesov podveporských, do tak zvaných „Zadkov“, formálnu výpravu lovcov a sriadencov lesníckych, na zľapanie a vykynoženie lesnícke životy ohrožujúcich pytlákov. Bola to síce veľmi nebezpečná vec, pustiť sa s neznámymi do otvoreného boja, v ktorom mnohý lesník o život prísť mohol a každý z nich životom vážil. Ale lesy musely byť od zlodejov týchto očistené a nebezpeč ľudských životov odstránená. Javorinský sriadil celú tlupu honecov, ktorým v čele stáli: Štefan Lukovský poľenský a Stanislav Horina adjunkt. Im pridano bolo viacero horárov a otuželych, s puškou zaobchodíť znajúcich drevotárov, zaopatrených dostatočným strelivom. Určil sa i deň, v ktorom lovcí nepozorovane do lesov sa vydať mali, čo tam hneď i viac dní a nocí strávia. Plán bol dobre premyslený.

Milka típla o život svojho Štefana, lebo dostatočne poučená bola o možnom nešťastí. Ďalej tiesnila ju starosť o prsteň, ktorý napriek hľadaniu, vynajst sa nedal. Podriadenci adjunktovi deň po deň nosili jej stračie hniezda. S trasúcou rukou brávala jich do ruky, pátrajúc bedlive po obsahu jejich. Pozorne prezrela každé hniezdo, v úfnosti že najde od straky ukradnutý klenot, za ktorý ona bude musieť ruku a srdce svoje podať mužovi, proti ktorému v srdci svojom lásku necítila, mužovi tak ošklivému. Pädesiat stračích hniezd už v ruke mala, ale žiadno z nich neobsahovalo v sebe hľadanú vec. Nad jej

počinaním síce krútili rodičia hlavami, nuž ale nezabraňovali jej túto nevinnú hračku. Úzkosť jej množila sa zo dňa na deň. A táto bola príčinou, že dievka počala chradnúť.

Na dvore u Javorinského stálo pädesiat chlapov ozbrojených puškami. Medzi nimi rozoznávali sa od drevotárov, horári vo svojich rovnošatách. Boli to chlap do chlapa ako tie veporské jedlice. Je to svieži národ, ten hronský ľud! A ačkoľvek bieda ho tepe a psota morí, predsa je zdravý ako orech.

„Chlapi moji!“ zvolal otec handelského ľudu, nadlesný Javorinský. „Počujte ma!“ a medzi tlupou zostalo ticho jako pred káznou v kostole. „Nuž či vy viete kam vás chcem poslať? Nenazdajte sa, že pôjdete do doliny čizence na lep lapat! Alebo klady lámať do dyngu! Chodievate vy so mnou na polovačku na medvede, šak viete, čo je to za surma? Oj, nejedon ste sa s tým huňatým mackom pasovali a za káčky kramplovali! Vy ste všetci hodní chlapi! Nože teraz tiež ukážte, že na darmo nejedávate hustú kašu a halušky! Posielam vás pochytať tam pod Vepor tých loptošov, čo nám už tolko škody napaskudili, a toľ nedávno i smrť urobili! Nože jich chlapi moji tam v tých „Zadkoch“ vykutajte, majte sa rezko okolo nich, pochyťajte mi jich do jedného. Veď vám nemusím vela rozprávať, vy viete, ako to máte urobiť. Ale to vám pripovedám, žeby ste si dali dobrý pozor na vaše makovice, a žeby ste mi prišli zo zdravými čungály (hnáty) domov, lebo ak si z vás tam daktorý nohu, ruku lebo hlavu necháte, ja vám ju potom z dreva doma nevykrešem a neprilepím . . . ! Či ma dobre rozumiete, chlapi! Šablatúra, Pačesa, Cibra, Cesnak, Cibula, Mrniak . . . No, no, potom ak sa pochlapíte, bude čo bude!“

Toto bolo jakoby vojenské velenie pluku Hroncov, od svojho generála nadlesného. Tváre všetkých horely, čím skôr dostať na oko tých psancov a zmlieť jich pod kolená. Beda tomu, kto sa dostane do hrsti Hroncov, tam tečie krvavá polievka. Tak byť nevedia sa iba Černohorci s Turčínami.

V tú samú dobu, čo nadlesný Javorinský ku shromaždenej tlupe lovcov na dvore tú

reč držal, bola Milka s Lukovským v zahradnej besiedke.

„Povedz že mi povedz, duša moja drahá!“ preriekol ku nej Štefan, „čo je to za príčina, že fa od dlhšieho času takú smutnú vídavam? Čože sa ti robí, čože sa ti stalo? Asnaď vari pochybuješ o mojej láske?“

„Ach nie! Ja sama neviem, čo sa mi robí, len voláko ťažko mi je na srdci. Taká veľká farcha . . .?“

„Buď ty len veselá, drahá moja, však už nie je ďaleko ten čas, kde večne svoji budeme!“

„Veď ano, teším sa na to, ale ja mám akési zlé tušenie. Hrozné sny moria ma noc po noc. Sníva sa mi, že sme sa ztratili, ty si ma hladal po horách, v akejsi jame som dlela. Ty si chodil s puškou po lese, a celý bol si krvou poliaty!“

„Ach sny sú len sny a neznamenajú nič!“ odpovedal Lukovský, „upokoj sa a buď opäť veselej mysle, jaká si bývala predtým, Miluška! vyhod si z hlavy všetku trudnomyselnosť!“

„Keby to tak ľahko bolo! Hľa, dnes opäť trniem strachom a budem trnieť a triasť sa o tvoj život, kým sa mi len z výpravy na pytlákov domov nenavrátíš. Bože! či fa tam nejaká nehoda nepotká?“

„Netráp a nestrachuj sa tolko; tak zle to tam nepôjde. Nás honcov bude mnoho. S niekoľkými pytlákami skoro poriadok porobíme!“

„Len fa prosím, Štefanko mój, nezastrel žiadneho z nich. Ó, to je hrozné! človeka, bárs je i náš nepriateľ a zlodej, zastreliť, tak zhubiť, jako bol horár Tisovský!“

„Dušička drahá! jaká si ty lútostivá, že primlúvaš sa i za tých vrahov. My budeme na nich strielať len tak, jestli sa i oni olovom brániť budú. Ináč zachránime životy jejich! Však ale už je čas aby šiel za honci, chlapi čakajú ma!“ riekol Lukovský povstanúc.

Honci výpravy loveckej tratili sa pomaly zo dvora, podávajúc sa každý inou cestou do lesa, aby nepozorovane pri „tlustom javore“ spolu sa sišli a tam dľa plánu Horinovho spoločne proti pytlákom operovať mohli. Ke nečne odišiel z myslivny Lukovský a Horina

v sprievode Maca a Jana hájnikov, za ostatnými.

V myslivny nastalo ticho. Nadlesný v prípade potreby upovedomený mal byť zvláštnym poslom, aby i on súčasťou sa mohol. O zručnosti výpravy vodcov dostatočne presvedčený, úfal nadlesný prajný výsledok.

Druhého dňa ráno, keď slniečko už hodne nad horou stálo, došla do nadlesných učiteľova dcérka Marinka. Mala malý košíček na ruke. Milka rečie k svojej matke:

„Dnes je veľmi krásne tam von. Mamuško! dovoľte mi vynásť s Marinkou blízko do lesa, do rúbaniska na maliny?“ Matka dcérke nebránila, veď Milka tam častejšie chodievala, a rúbanisko len na niekoľko strelení od myslivny sa nachádzalo. Obe dievčiny vybrali sa s košíčkami chodníkom do paseky, v ktorej množstvo lesného ovocia riasťlo. Tam u kruhu malinovom očakával dievky mladík. Marinka ho z ďaleka videla a vedela dobre, že je to jej milenec Janko Kalina, syn mlynárkin. Očakával jich.

„Tu sme už tu, Janičko!“ volala naň Marinka, podávajúc mu ruku, „vďaka ti, že si splnil daný sľub; teraz nás povedieš rad radom. všade kde si len stráčie hniezda v lese vyhladal!“

„Musíme ale ísť hodne ďaleko a do strmého vrchu!“ poznamenal šuhaj, „na Havranom vrchu“ našiel som päťoro hniezd, dosť vysoko po jedlicach, ale nebude mi to nič ťažko hore sa vyškrabať, len keby sa v nich našlo to, čo hľadáme?“

Milka prívetive pozerala na Janka a s úsmevom riekla: „Ja vám budem do smrti povdačnou, podarí-li sa vám najst v daktorom hniezde, môj ukradnutý prsteň!“

„Ej keby to pán Bôh dal!“ rozprávali spolu, postupujúc rýchle dolu chodníkom do údolia, ktoré rúbanisko s vysokým lesom delilo. Stúpali ďalej a ďalej, Janko vopred, dievčatá za ním dosť namáhavo, až po jednohodinovej chôdzi dorazili ku prvšiemu hniezdu, kde zastavil sa mladý šuhaj mlynár.

„Tu sme! tanto znám hniezdo,“ riekol Janko, shodiac zo seba malý kabátik, zobul si čizmy a podobne vererici liezol pomedzi

haluzy na vysoký strom obratne a smele, hodne vysoko až ku samému hniezdu.

„Máš ho už?“ pýtala sa Marinka zo zeme.

„Počkej len, hneď, hneď ti poviem! — Už ho mám!“ hlásil Janko.

„Čo je v ňom?“ ozvala sa kvapne Milka. Janko dlho neodpovedal, hľadal v hniezde.

„Prázdno je!“ hlásil konečne.

„Shodte ho dolu!“ A už letelo machové hniezdo dolu zo stromu. Chvátave vrhla sa naň Milka, ale nič nenašla.

„Nič!“ vyšlo z úst Milke, patrne zarmútenej. Janko sišiel dolu.

„Musíme ísť ďalej!“ riekol a sobral svoje veci.

Prišli k druhému, k tretiemu hniezdu, ale vždy ozvalo sa Jankovo temné „nič.“ Milka trúchlila, Marienka ju tešila a dodávala úfnosti. Pár hodinovou chôdzou ustaly dievky veľmi. Janko to na nich spozoroval, keď devy v chôdzi do vrchu častejšie oddychovaly. I preriekol k nim:

„Vidím, že ustávate od chodenia za mnou. Dobre bude, keď si odpočinete na tomto mieste; ja poprezerám ešte niekoľko hniezd po okolí.“ Milka na návrh tento hneď pristala, Marinka však pripomenula Jankovi, aby sa príliš ďaleko od nich nevzdaloval, dlho nebavil, hniezda s sebou doniesol, lebo že musia myslieť na návrat do domu. Devy sadly si pod košatú jedlicu a Janko, ochotný šuhaj, zmizol v lese. Hodina po odchode Jankovom do lesa dávno minula, čo dievčatá medzi sebou drkotaly, ba prešla i druhá a Janko nevracal sa. Marinka počala byť úzkostlivou.

„Janko neprichádza!“

„Snaď zablúdil v hore, alebo stala sa mu nehoda.“

„Oj nie, on sa v horách dobre vyzná!“

Ale Janko predsa neprichádzal. To dlhé čakanie vyrušilo konečne dievky, vstaly a jedna druhej radily — Janka ísť hľadať. Zprvu volaly na neho. Žiadna ozvena jeho hlasu. Podaly sa tým smerom, ako šuhaj v hore zmizol. Volaly ho ustavične. Íšly ďalej a ďalej. Nikde ani stopy po mladom mlynárovi.

„S nami je zle!“ prehovorila Milka, „my sme zablúdily! Nemaly sme sa len predsa hýbať z určitého miesta!“

V tom jich zaujala bázeň a strach, keď videly sa samotnými v hustom lese. Zdesené daly sa na útek. Milka pustila sa do plaču. Srdnatejšia Marinka úfala ešte síst sa s Jankom. Zrazu počuly neďaleko seba šustot v húštine. Zastavily sa. Snaď je to Janko? V tom domnení zaradovaly sa.

Z húštiny vystúpil pred devy ošumelý muž s flintou na pleci, v dlhom kožuchu. Devy nepoznaly ho na prvý pohľad. Hórny chlap ale hneď poznal v nich dcéru nadlesného a učiteľovu Marinku. Hrozná myšlienka vznikla v jeho čiernej duši.

„Čo tu hľadáte?“ preriekol ku nim hrubo.

Milka dobre že od laku nepadla na zem, veď z hlasu v tomto tulákovi poznala Chrastinu, vyhnatého z myslivný adjunkta.

„Zablúdily sme! — Hľa, dobrý človeče, chcete-li, mohli by ste nás na dobrú cestu napraviť, lebo z hory von vyvieš!“ prosila ho smelsia Marinka.

Chrastina usmial sa škodoradostne a prerozhovoril:

„Načo sa púšťate samotné do hôr, nezaujúc schodných ciest? Avšak poďte so mnou,

chcem vám pomôcť. Vyvediem vás z hory na dobrú cestu!“

Čerpajúc zo slov jeho dôveru nasledovali ho. Chrastina, prehodiac pušku cez plece, viedol dievky smerom ktorým sám chcel. Išly z vrchu do vrchu, z doliny do doliny, ale len išly jako ovečky za pastierom. Inej spásy a východu z hôr nevedely. Nemo predchádzal jich Chrastina. Konečne zastavily sa na malej polianke. Už zaradovaly sa devy byť von z lesa, keď tu nenadále našly sa pred veľkou zápoľou. Chrastina zastaviac sa zahvizdnuť prenikave na prste. V tú dobu vyskočili z jazkyne dvaja-traja zakolomažení chlapi.

„Poviažte tieto!“ hlásil ukazujúc na dievky Chrastina, „a zavrite jich spolu do jazkyne!“

Prenikavý výkrik vydral sa z útrob Milkinych pri očutí tých slov a omdletá padla k zemi. Marienka strnula, nemohúc z miesta. Suroví, umazaní chlapi oboriať sa na slabé, žiadon odpor nekladúce jim devy, sviazali jich dľa rozkazu svojho vodcu a zavliekli do jazkyne. Na otvor privalili veľký kameň.

(Dokončenie nasleduje.)

Ratmir.

Od Vajanského.

(Dokončenie.)

Zahorel Matúš pomstou strašnou,
Už s veľkým brojom cestou prašnou
Ženie sa hore Považim:
Frkajú vrance rozohnené.
Junák za junom premilené
Dievča vydobyť zaželal.
„Hoj ja si život nevážim,
Volá lietavsky Jarbod silný,
„Krvou lúpežnou svodeca vilný
„Zbarví vlastnieho hradu val!“

Čo na to povieš, Čerbat náš,
Keď svojích vidíš v besnom boji?
Choč môj, prečože nevoláš:
„Hoj milujte sa, veď ste svoji!
„Načo tej zášti kvapný pál,
„Keď obapolný vrah už stojí
„Blízko! A hrozí už na skore
„Priletel, by vás roztepal
„Rozrôznených na vlastnom dvore!“

Zjačaly trúby na Lykave,
Lahol u Váhu silný broj,
Sám Matúš volá vyzývave
Ratmíra svojho na súboj.
Ten v pýche svojej urazený,
Zanechá tvrdé svoje steny
A stavia sa mu na odpor!
Lámu sa mlaty okované,
Revú bojovno kone vranné —
Desná ozvena hučí z hôr!

Mocné oružie Matúšovo,
Zhubná je Čáka nášho broň,
Už slabne ráme Ratmírovo,
Už padá pod ním vranný koň.
Už verné prse ostrým hrotom
Prervané dýšu napokon —
A on sa lúči so životom!

Tu od Lykavy Jarbod v behu
Doletí k považskému brehu.

„Zastaň, ó pane, Margitu
 „Darmo hľadáme na Lykave,
 „Lež zvestoň vraví: v úkrytu
 „Mníšskom lká ona usedave,
 „Väzí ju mníšsky samostan
 „A kradca jej — to komtur Jan!“

A tam od Mnícha v spešnom kroku
 Vidno devicu černoookú
 So starou ženou razit dráhu;
 Z prs sa jej vinie vzdychanie,
 „Otče mój! otče!“ volanie
 Ozýva sa do šumu Váhu.
 Starena trasnou rukou kníse
 Z ďaleka kýsi biely list.
 To komtur Jan Čákovi píše:

„Tu máš, Matúšu, svoju dcéru,
 „Čistú jak drahý ametist.
 „Hoj nie jej krása, na mój veru,
 „Vyvolala mój smelý čin,
 „Lež vernosť proti svojmu kráľu,
 „A že som cirkve verný syn,
 „Hodil som vás do zášti palu.
 „Tak káže právo, káže kráľ,
 „On už hrdinské posbieral
 „Voje, čo teba trestať majú,
 „A mečom pádnym vyrúbajú
 „Otroctva znak do Tatry skál!
 „Mnich už je prázdny — naša brat
 „K Rossianovcam tiahne smelá,
 „Tam ňa čakáme i tú znať
 „Čo zradu vbila v hriešne čelá!“

Objíma Matúš dcéru svoju,
 Tiskne verného čestnú dlaň:
 „Ratmire, odpusť vinu moju,
 „Ratmire — brate, hore staň
 „A jechaj so mnou na podliaka,
 „Stíšenú otčinu Slováka
 „S Matúšom svojim verne chráň,
 „Niet času včul na zomieranie,
 „Počuješ? — Rečeú kone vrannie
 „A volajú ňa v smelú seč!“

Margita vzdychá v otca reč.
 Otvorí oči Ratmir bledý:
 „Oj šťastný som, že naposledy,
 „Margita! vidím tvoju tvár;
 „Matúš mój, s Bohom — nieto času,
 „Vezmi Lykavskú moju chasu
 „I poklad mój, tam na oltár
 „Vlasti ho skladám, žehnám Tebe
 „A prosit' budem dobré nebe
 „V poslednom dychu za tvoj zdar!“

Riekol a skonol. Deva kvíli.
 Matúš sa k jeho čelu chýli
 A lúba juna bledú tvár.

Trojica vrchov slovenských:
 Čerbat, vysoký Choč a Mních —
 Chmúrami kryté vaše hlavy,
 V smútku nad pádom našej slávy.

Anthropologické úvahy,

alebo

človek uvažovaný v jednote tela s duchom, so zvláštnym ohľadom na jeho určiteľnosť kroz prírodu.

Dľa Karola Rosenkranza podáva Pavel Hečko.

Vliv mesiaca na zem a človeka.

Tento verný druh zeme našej, ktorý vo svojom obehu okolo nej spolu s ňou aj pút našej zeme okolo slnca koná, a tak jej všade verne tovaryši, sprevádzajúc ju na jej každoročnej ceste okolo toho centrálného telesa, k nemu sa lúbezne aj iné, od zeme ďaleko väčšie, obežnice vinú, je velice významný pre našu zem, lebo jej najbližší, nerozlučne s ňou sviazaný priateľ, nie škodlivo, ale dobročinne pôsobiac na ňu. Zdá sa, akoby sa spolu so zemou našou aj okolo jej osi točil, ale tomu

nenie tak v skutočnosti, lebo on iba zem našu za prísne vymeraný čas, t. j. za 27 dní 7 hodín a 43 menšiny obehne, čo mesiacom menujeme. No a aby spolu so zemou našou pút okolo slnca vykonať mohol, k tomu potrebuje 13 i $\frac{1}{3}$ tolko času, koľko mu k jedno-krátnému obehu okolo zeme treba. On súc prítahovaný od zeme, prítahuje tiež mnohé veci na zem k sebe, a tak jeho vliv na našu zem a na ľudí ju obývajúcich, zapriet sa nedá. Neodškriepné je to predne v meteorologických úkazoch, keď vedľa svojich štýr

premien v obehu okolo zeme podstupovaných, za 4 týždne teda štvornásobných, alebo 4 štvrtí, počasie zeme našej všelijak sa mení; meteorológovia zvlášte to vyskúmali, že jaký je 3. a 4. deň nastalej štvrti, taká býva celá štvrť. — Vliv mesiaca na našu zem javí sa ďalej podivne v tom, že on pôsobí prítok a odtok morskej vody, alebo jej 12 hodinné dvíhanie sa a jej 12 hodinné padanie v priebehu 24 hodín v ten spôsob, že po 6 hodín trvaním prítoku, 6 hodinný odtok, a opäť po tomto odtoku nový 6 hodinný prítok, po prítoku ale nasleduje obnovený odtok. Ukaz tento však iba na veľkom mori pozorovať možno makave, kdežto v medzimoriach (Binnen-Meer) ledvy on býva spozorovateľný.

Ako mesiac na človeka vlivá, ťažko sa dá chápať a vysvetliť, ale vliv ten prosto odtajiť nemožno. Keď učebár Schleiden satyrou odbavuje tých, ktorý vo zpomenuť vliv mesiaca na zem i človeka veria, prírodovedec Fechner zase tomuto učebárovi v astronomii a v metereologii nevedomosť vyhadzuje na oči, že tento na skutočných účinkoch spočívajúci a zaprieť sa nedajúci zjav, uznať nechce. Muž tento pečlivo sossbieral a zostavil sem patriace úkazy, a tak účinky mesiacovho vlivu na počasie, na mieru tepla, na rastlinstvo a na ľudské nemoce. Ľud verí na zvláštne pôsobenie mesiaca počas nemoce, odkiaľ i takrečené sympatické liečby povstaly, kde sa zvláštny ohľad bere na rastúci a ubývajúci mesiac. V čas rastúceho mesiaca rastie vraj bylinoštv znamenate, a mesiac má vliv aj na zrasť dietok, ktoré v taký čas, kde mesiac ide do splna, odlúčené súc od prsú matky, nechradnú, ale zmáhajú sa v sile a v zrasť. Tomu, kto sa z nemoce lieči, najlepšie je to činiť v čas ubývania mesiaca, lebo s ním že ubýva aj na nemoci, alebo ona sa tratí. Na splne siate kvety bývajú vraj plné, na pr. fialky; na schode ale siate, stávajú sa prázdnyými.

Vliv mesiaca na človeka javí sa nepopierateľne v nemoci, ktorú námesiačnictvom menujeme a ktoré sa už za časov Krista Pána spomína, tak že On i takéto nemoce svojou zázračnou mocou liečil. Ona síce sa zriedka ukazuje medzi ľuďmi, ale zjavuje sa predsa

tu i tu, a síce u ľudí slabých čuvov, v chorobnom stave sa nachodiacich, a pozostáva v tom, že mesiac za plného jasného svetla, a tak pri splne, neodolateľnou mocou pôsobí na trpiaceho na čuvy, vlivu jeho zvlášte prístupného človeka, ktorý magickým účinkovaním mesiačného svetla na seba, v spánku pohrúžený, z loža svojho vstáva, kde najlepšie mesiac svieti ta sa poberá, buďto si sadne a ticho pracuje, šijúc, pletúc, sačkujúc a písúc, alebo inú prácu koná. Bývajú i také pády, ktoré zázračne vypadajú, kde sa námesiačnik oblečie, von výnde a driape sa takrečeno za mesiacom, akoby po pableskoch jeho svetla sťa po rebríku liezol, berúc sa na miesta vysoké, jako na strechu domu, kostola, väže, alebo na daktorý strom. Takíto ľudia boli videní svedectvom viacej ľudí ako prechodiaci po strechách, tak ľahko si vykračujú, jako čoby po rovnej a pevnej zemi chodili, a jejích lezenie na strechy a stromy javilo sa tak snadným byť, jakoby to so žiadnou napnutosťou síl jejích spojené nebolo. Zázračná to tedy moc mesiačného svetla, na chorého človeka v spiacom stave. Vysvetliť si to je prenesnadná vec, no pokúsime sa o to cestou smelej síce ale pravdepodobnej hypotesy, magnetického účinkovania mesiaca na nervósne chorého človeka, znajúc to, že v každom človeku istá kolkosť a sila živočíšneho magnetizmu prebýva a účinkuje, ktorý v chorobnom stave človeka zvláštne sa javí, ktorý kroz magnetické pôsobenie mesiaca, menovite svetla jeho, zázračne zveličený býva; a vieme i to, že protivných pólov magnéty, tedy pozitívny a negatívny, sa priťahujú. V nervósnej nemoci musí sa takýto magnetismus v človeku obzvláštne vyvíňovať, preto len takíto chorlavci sú vystavení mocnému vlivu mesiaca. A niet sa tomu čo tak velice diviť, keď mesiac zázračnou mocou pôsobí na massy vód morských, priťahujúc alebo dvíhajúc jich hore, čím prítok mora povstáva a odrážajúc od seba, jaknáhle jich svojim magnetismom preniknul, podľa toho, že rovnípolárne magnéty sa odstrkujú, čím zase odtok morských vln povstáva. Napospol je to známe, že morská voda preplnená je

chemicky roztopeními nerastmi a kovmi i živočíchni elektrických vlastností, a že električnosť a magnetizmus sú si tak príbuzné, ktorak jedna v druhú prechodia, vieme i to, že morská voda na mnohých miestach v noci svieteva. Už či je teda morská voda pozitívneho alebo negatívneho magnetizmu, prichodia s protipolárnym magnetizmom mesiaca do styku, musí byť najprv mesiacom priťahovaná, potom ale odstrkovaná. Učení hviezdári ešte aj to tvrdia o mesiaci, že na ňom organického života niet, a že mesiac, nemajúc na povrchu svojom ani vody, vnútri ale alebo už vyhaslé, alebo ešte čerstvo účinkujúce vulkány, snadno uveríme a za pravdepodobné uznáme, že na mesiaci účinkuje príroda tak silou živlov rozkladom svetla a ohňa mohutných, ako i vzduchom samým, ináč nežli náš složeným. Obrátiac už toto na človeka, jehož telo nerastmi i kovmi presiaknuto je, ponač jeho moky všelijakými solmi áne i železom a inými kovmi, ktoré ešte len terajší svet poznal, nasítené sú, už či ten náš živočíšny magnetizmus, v protive s mesiacovým pozitívnym alebo negatívny pomenujeme, vysvetlíme si aspoň priblížene, jako mesiac na človeka v nervóso-chorobnom stave mohutne pôsobiť môže. najprv mocne priťahuje, potom ale zvolna odstrkujú ho od seba. Tak teda i človek prostriedkom vzbudenej a potom zveličenej v ňom magnetickej sily, upadá do tuhého sna, a v tomto sne, v ňomž i různé obrazy a predstavy, ktoré spolu na jeho vôľu pôsobia, účinkovať môžu, vstáva zo svojho loža, leze, chodí a pracuje spiaccky, pokiaľ ho sila mesiacovho magnetizmu úplne neprenikla a takrečeno nenapojila, potom ale keď sa to stalo a on už rovnakým magnetizmom mesiaca odstrkovaný býva, pomali sa vzdialuje od neho, tedy z cesty svojej a od práci svojej nazpät sa vracia na miesto svoje. Prirodzené je, že ponač sa to všetko pri človeku bez povedomia, v spiacom stave deje, nesmie z toho svojho stavu prebudným byť, najme keď sa on na nebezpečnom mieste nachodí, lebo vtedy by kroz pád veľmi snadno o život príšť móhol. Najskôr by sa ale prebudí musel, keď by sme ho vlastným jeho menom povolali. A ktorak

si vysvetlíme, ako človek pri zatvorených očiach a vo sne chodí alebo pracovať môže, menovite chodí po nebezpečnom mieste a konat umelé, snád aj duševné práce? Iba tak, že človek to, čo sa mu sníva, alebo čo vo sne podnikat a robiť sa pozdáva, vzbudenou v ňom magneticou silou, ktorá si i jeho ducha podmanila, ako spiaco-jednajúci i skutočne prevádza, a tak chodí, prechádza sa, lezie, šije, pletie, sačkuje, píše, alebo určitého obsahu myšlienky na papier si značí. Tu účinkujúca v ňom magneticá sila nahradzuje človeku i zrak alebo iné smysly a pôsobí tak na ducha jeho, že je činným akoby bdel, tak že ženská svoje obyčajné práce a mužský svoje zamestnanie dla návyku povolania vykonáva. No iste nie tak dokonále ako počas bdenia, kde s celou silou, vedomstou a jasnostou povedomého sebe ducha pracujeme.

Učení sa tu však zpytujú, že ako môže svetlo mesiaca, ktoré iba odrazené svetlo slnca na sebe javí, toľkú magneticú silu prejavovať, keď samé slnce vo svojom najjasnejšom svietení také účinky pri ľudoch nedokazuje?! Vysvetliť sa to ináč nedá, ako že vnútorný i vonkajší vzduch mesiaca, je tým zázračným magnetizmom tak preplnený, že on, prenikajúc i svetlo slnca k nemu došlé a od neho sa odrážajúce, kroz toto svetlo vľiva premocne na oslabené alebo choré čuy človeka. Vsaak hviezdári krom toho tvrdia, že ačkolvek každá planéta iba požíčaným od slnca svetlom svieti, svetlo to predsa od každej planéty ináč a ináč barvené sa odráža, čo len zvláštny, týmto nebeským telesiam vlastný vzduch pôsobiť môže, ktorý vzduch je pri každom nebeskom telese ináč a ináč složený a sporiadaný, dla toho hla odhadujú hviezdári a prírodozpytci povahu samých stálic a obežníc, ktoré z jejich svetla poznávajú a posudzujú, lebo rozložené kroz brúsené sklo, spectrum svetlo, predstavuje jim v rozklade prírodu týchže telies.

Ináč je jasné a čisto-biele svetlo mesiaca i pre zdravého človeka velice milé a vábivé; lúbežno sa to prechádza za tichého večera pri jasnom svetle mesiaca, ktoré nevládajúce tak osvietí zem ako slnce, v tom pološeru,

ktoré pôsobí na zemi, kúzelnou jímou mysli i obrazotvornosťou našu. Je to zvláštny pôžitok pre básnikov, maliarov, radostných obdivovateľov stvorených diel božích a zvlášte záľubencov, prechádzajúc sa večerom a nocou jasným mesiacom a množstvom skvelých hviezd osvetlenou, i tešiť sa z toho krásneho božieho sveta, ktorý zvlášte šťastným zamilovancom, milým byť musí, keď dve duše v blahých pocitoch a v malovaných zámokoch vzbudenej obrazotvornosti svojej žijú súc, z toho velebno-krásneho, mesiacom a hviezdami tak slavnostne osvetleného neba, svoju ďalšiu, krásnu budúcnosť si vešia. Oni sa nezpytujú na makavú, ohraničenú a preto prosaickú skutočnosť, ale malujú si v krásnych snoch a v utešených nie vo všetkom ešte určitých obrazoch, ďalšie osudy svoje. Ako je teda chladný a ráťavý rozum milovníkom iba denného, všetko jasne a v určitých obrysoch osvečujúceho svetla, tak srdce milujúce, duša ideálna, kochá sa v svetle mesiaca, nechávajúce jej to ďaleké, široké a nesmierne pole myšlienok a nádejí, bez hamujúceho ducha prísnych a často nemilých určitostí!

Zemský život a týmto podmienený a určovaný život človeka.

Sú vedomci, ktorí hovoria o živote zeme, považujú ju ako v sebe zorganizovaný celok, ktorý slúži za základ, za podmienku všeho toho života, jaký sa rozvíja na zemi, avšak nie na ten spôsob, akoby sama zem bola stvoriteľkou toho na nej sa prejavujúceho života, lebo len duch Boží, len Všemohúcnosť Božská stvára, príroda zemská je tu iba prostriedkom k neustálemu utváraniu, alebo radšej plodeniu sa živých bytostí, ponevác sama tá príroda len mocou a vôľou božskou povstala, a len pôsobením a vanutím ducha božieho, ktorý púhym slovom všeko stvoril, až posiaľ udržiavaná býva v tej činnosti, ktorá jej Bohom od vekov určená jest. A toto môže byť jedine tá opravdivá theoria, ktorá sv. bibliou hlásaná, na kresťanskej viere a na kresťanskom domysle spočíva. Ona je dostatočná k vysvetleniu tej moci, ktorá čarodejný život vyvodí na zemi, bez toho

aby zašla v bludy Darwin-Vogelovské, lebo ináč by sme každý parou hnaný stroj, alebo každý mechanický automat živým tvorom pomenovať museli. Hovoríme-li tedy o živote zeme alebo o zemskom živote, nemôžeme mieniť to, akoby sama zem živou bytnosťou bola, ale mienime iba ten život, ktorý sa na nej vôľou a mocou božou posiaľ vyvinul i neustále na nej rozvíja, kroz udeľenú Bohom plodivosť a potom formujúcu moc tejto zemskej prírody, ktorá mimo toho nikdy bez zasahovania do nej ducha božieho byť nemôže, lebo žiadna stvorená bytnosť nemôže mať život svoj zo seba, keď takáto životadajná moc patrí len samému Stvoriteľovi. Zem sama tedy není živým, v sebe organizovaným tvorom, ale je hmotou, v nejž vývodí sily, aby na nej živé tvory povstávali a jestvovať mohli. My obdivujeme tie sily, ktoré všemohúci a premúdri Bôh Stvoriteľ, zdržovateľ a správca všestvorenstva do zeme vložil, a ktoré pôsobiace k ustáleniu zemskej prírody, spolu nám dovoľujú nazrieť do života prírody.

Uvažujúc dynamické pomery zeme, menovite silu tiaže, ktorou ona mesiac k sebe priťahuje a od slnca zase s týmto jednako priťahovaná býva, i mocou touto nie len telesá na svojom povrchu stávajúce k sebe mocne vinie, ale aj ona k slnцу mohútne privinutá býva, a tak kroz priťažlivosť a odpudlivosť k neprestajnému kolovaniu alebo krúteniu sa okolo svojej osy, ako aj k riadnemu obehu okolo slnca dráhou ekliptickou nútená býva, že rýchlejšie od strely na tej ceste letí, v jednej sekunde $4\frac{1}{12}$ míle ubiehajúc, musíme sa tomu velice diviť, ako takýto sväzok medzi nebeskými telesami sotrvávať môže, a že on od tisíc a tisíc rokov trvajúc, v ničom sa nemení, lež porád sa nám dokazuje ako nevyhnutne potrebný k udržaniu svoj-planetárneho bytu a všeho tvorstva na ňom žijúceho, jehož život bez kúpania sa v bleskoch slnečných nijak by sa udržať nevládal. Aj hľa obraz ženy točiacej sa ustavične okolo lúbeho manžela svojho, bez nehož by ona odomriť musela, ale za ním ustavične pobehujúc a jeho milostnými bleskami lúbená súc, velice sviežou a šťastnou byť sa voždy cíti. Mimo

tiaže javí sa a účinkuje v zemi a na povrchu sila magnetická, príbuzná jej elektrickosť a pud formovania alebo utvarujúca sila a pak vnútorná teplota zeme, bez nejž si žiaden vnútorný životný process myslieť nemôžeme a ktorá v jej útrobach chemicky pôsobí. Táto formujúca sila, ktorá sa nám pri krystalizácii nerastov najjednoduchšie predstavuje, je prvý stupeň formácie, od nehož prechodí príroda k tvorbeniu živých ústrojov. Tieto živé ústroje spleťajúc a srastajúc sa jedon s druhým, utvárajú organism celistvý v sebe, dovršený a zakončený tak, že potom samí zo seba rodia ústrojstva živé, sebe podobné, jako to na bylinách a živočíchoch spatrujeme, kde zo semena povstáva nový organismus. Ony iste nepovstali voslep zo zeme, ale Stvoriteľom premúdrym životom obdarené, znamenite usporiadané a všim čo k životu treba dokonale opatrené, postavené sú na ten zemský svet, aby svojmu úkolu zodpovedali a slávu Božiu hlásali! Uvediem tu k vôli zanimavosti náhlady Samuela Wagenera, podané v krátlosti vo spise: „*Wundererscheinungen am Himmel und auf der Erde.*“ kdež na str. 48 pod záhlavím „Organická príroda zeme“ takto hovorí: „Velmi zavčasu prišli ľudia na tú myšlienku, že je zem dáke živé teleso. (Nie sama zem, ale tie organické bytnosti, ktoré na nej moc a vôľa Božia stvorila a ktorá jich rozplemeňuje neustálym plodením a rodením vedľa druhov jejich.) Povážime-li ten úzky sväzok, v ktorom zem so svojími organickými bytnosťami stojí, nemôžeme zaznať, že každý zvláštny život na nej je povšechným životom zeme podmienený. Život zeme ale ako svoj-život vstupuje vo vyšší, slnečný život, jehož sa nie tak kroz obeh zeme okolo slnca, ako radšej kroz jeho hojné obdarovanie svetlom účastným stáva, ponevác všetok život na zemi preda len prostriedkom svetla a ním neustále budeným zo zeme teplom udržovaný býva. Obzvláštne ale odkazuje nás ten zvláštny spôsob všetkých útvarov na zemi na vlastný život zeme, z ne-

hož ten pojedinný život ako kvet zo stromu vypučí. (To nenie v každom ohlade pravdivé, menovite neplatí o človeku.) Prvou podmienkou tohoto kvetu je vozduch zeme, ako doplňujúca čiastka zeme; druhou je voda vo svojom neprestajnom hýbaní sa a vo svojich riekach, jak z atmosferických dažďových prúdov, tak z vyvierania zemských prameňov, z hlbokého zemského mora, t. j. z útrov zeme vznikajúcich. Tretou podmienkou organického života je konečne nie tak ten problematicky prijatý centrálny oheň zeme, ako radšej svetlom slnečným iba vzbudzované, so životom zeme mnohonásobne spletené teplo života.

Pakli tedy zem z vyššieho (dynamického) stanoviska ako zemský organismus uvažujeme (ktorý preto nemusí byť dákemu živočíchovi podobný, ako na pr. parný stroj bájočnému ohnivému šarkanovi), vysvetlia sa nám mnohé odchodnosti na nej, ktoré ináč nechápeme, lebo tu vidíme organický život rastlín, živočíchov vôbec a ľudí, nakoľko oni dla svojho tela tiež pod zákon prírody spádajú a nakoľko v mnohom ohlade ňou podmienení a určovaní bývajú, ponevác jakosť zeme, kraju, podnebia, rastlinného a živočíšneho sveta, ba aj moc živlov na nich vlivajú a jejich duševní rozvoj buďto napomáhajú, buďto pak prekážajú. Spatrujeme, že pokolenie ľudské vo svojom vyššom vývine, menovite vo svojom tvorení obce, čeladi, rodov, kmenov, tried, národov, krajín a štátov s útvarami zeme vo zvláštnom sväzku stálo, a abych len jednu z jejich nutných potrieb spomenul, totiž vo du, vidíme, že vela ľudí sa bezprostredne na brehách vôd osadzovalo, menovite na brehách riek a šíreho mora.“

Aby to nikto zle nerozumel, dokládám, že aj Rosenkranz hovorí o tellurickom živote, ale tak, že dokazuje, ktorak človek napospol podrobencom tej zemskej prírody byť nemusí, lebo on ju prevahou svojho ducha premáhať vládze. Čo už z nasledujúceho zanimavého rozboru a odôvodnenia poznáme.

(Pokračovanie nasleduje.)

Niektoré obyčaje Srbov.

Od *Ognoslava Dobrodružského.*

Mal som dost príležitosti od mojej mladosti poznať súkmenný národ Srbov. Medzi nimi som sa narodil, medzi nimi som moje detinské hry prevádzal, odrástol, áno aj do srbskej vyššej školy chodil.

Pokúsím sa teda aj niektoré obyčaje Srbov opísať, opísať bez všetkého lichotenía Srbov, ako som to vlastnými očami videl.

Nakoľko poznám Srbov a jích obyčaje, prvá krásna obyčaj je tá, že milujú svoj národ a svoju srbskú reč nado všetko.

Známi sú nám srbskí výtečníci: Miletic, Polit, Subotic a jiní, ktorí s neohrozenosťou svoj srbský národ zastávajú a jeho blahobyť napomáhajú s nasadením vlastného majetku a osobnej svobody. Ale nie len tito, lež každý, ktorý pochádza zo srbskej majky, hrdý je na svoj srbský národ. Človek keď sa zpýta Srba, jakej je národnosti, počuje ho s jakousi hrdosťou, že je on potomok Dušanov, že je Srbliin. Preto málo príkladov jesto, žeby Srb potupil, pohanił svoj národ. On nenávidí izdajcu — odrodilca — celou náruživosťou, tých ale málo jesto, nadmier menej jako Slovákov.

Jako chlapec, chodieval som s deťmi srbskými do susedov; tu sa sišli v zimný večer susedia i domáci; ženy pod pecou priadly a okolo nich deti sedely. Chlapi si posadali okolo veľkého stola, pri ktorom v čele sedel domatin; vážny starec, jeho ohnivé oči zakrývaly hrubé, veľké obočnice; vlasy šedivé veľké mal hrdo na zad začesané, fúzy veľké, tiež šedivé, po uši siahajúce, ktoré človeka na predošlú ohromnú silu upomínaly; jeho hlas bol vážny a silný, pred ktorým, keď hlasnejšie hovoril, mladí starí mali jakýsi strach, vedel on ale aj tak vraveť, že človeka k nemu tiahlo. Tento starý Čika bol malým vladárom v jeho dome.

Ja som vedel, čo sa po takýchto večierkach robí, preto vypytajúc sa od otea, išiel som počúvať rozprávku o Kraleviču Marku, Obiliču Milošovi, o 9 Jugovičoch, o bitke na Kosovom poli a týmto podobné rozprávky.

Keď počal starý Čika rozprávať, začúchli všetci, tak žeby bol človek počul aj muchu

preleteť, každý mal našho oči upreté, ani nemihnul.

Rozprával s ohňom a celou silou o slavných predkoch. Keď prišiel na junácke činy daktorého srbského hrdinu, tu sa mu oči zajiskrily, fúzy si vykrútil, päste zafal, jakoby i on to mal previesť, jakoby s desiatimi Turkami mal zápasit. Poslucháči tiež berú účasť na boji v duchu, lebo nie jeden rukávy vysukuje.

Keď prišiel v rozprávke na také miesto, kde junák padol, lúčiac sa s družinou, rodinou alebo milou, tu hlas Čikov zmäkol jako hlas útleho dievčata, pri tem bolo pozorovať slabé chvenie hlasu. Poslucháči boli zronení: tým väčšmi riasťla oduševnenosť za pomstu, ktorá v rozprávke nasledovala.

Po ukončení deju, vydýchol si starec a vravel: „Škoda nám jich teraz, Bog da jim dušu prosti!“

Ostatni ešte v oduševnení, každý svoju poznámku povie.

Krásna to obyčaj u Srbov, že si deje svojich hrdinských predkov zachovávajú, a to tak, že z otea na deti prechádzajú.

Srbi môžu si rozprávať o svojich junákoch, lebo jich mali, keď tolké búrne časy prežili; my Slováci sa nemôžeme s mnohými honosiť, lebo našich hrdinov zo slovenskej matky nám odňali, a veľa sa jích odrodilo. Srb preklína odrodilca ešte aj v tmavom hrobe. Keď Srb spomenie Vuka Brankovića, prežehná sa, jako pred zlým duchom. Slovák má rešpekt pred renegátom, bojí sa ho, že ho obžaluje pre „vlastizradu.“ Vravím pre vlastizradu, lebo že asnáď vie pravopisne písať, korrektne čítať. Ja som ale presvedčený, že Slovák viac miluje svoju Uhorskú vlasť, jako bárs ktorý renegátsky hazafík: keby ju nemiloval, či by dávno nebol narušil pokoj vlasti? Slovák je dobrosrdečný, mäkký od prírody. Nie je takým Srb; ostro pozre nepriateľovi do oču, má energiu, jedon za všetkých, všetci za jednoho.

Krásna obyčaj Srba je, že miluje svoju materinskú reč; on je na to hrdý, že hovorí

reč cára Dušana; on sa za ňu nikdy nehanbí; hrdý je na to, že na dolnej zemi je panujúca jeho materinská reč, lebo keď sa Slovák s Nemcom alebo Nemec s Maďarom sídu, len srbsky sa dorozumejú. Naučí sa Srb aj druhej reči, na pr. naučí sa maďarčinu tak dokonále, že človek počujúc ho, dľa výmluvnosti myslí, že je Arpádov potomok, a predsa je on len Srblin telom a dušou, nie jako mnohí z našich Slovákov, keď sa naučí trocha izékovat, ani nepovie že je Slovákom.

Srb, ktorý vie čítať, ani jeden je nie bez novin. Len že žiaľbohu je takých tiež nie mnoho.

Tak jako je Srblin svojmu národu telom a dušou oddaný, materinskú reč miluje, tak aj Srbkyňa je hrdá na svoj rod. Bôh daj, aby to aj medzi našim krásnym pohľavím bolo!

Jedna z obyčajov Srba je, že na koho sa nahnevá, na koho zlé oko vezme, tomu neodpustí. Rozhnevaný Srb je pomstychtivý, v náruživosti tejto neukrotiteľný; on čaká na svoju korisť, kým nepríde príhodný čas.

Keď dva členovia rozličných domov sa pochyťajú, povadia, vtedy nielen že sa tí dvaja nenávidia, ale aj jich celá pokrevnosť jedna druhú celou zástou nenávidí.

Pekná obyčaj je u Srbov, že sú nábožní a že do kostola poriadne chodia. Srbi sa obyčajne tri razy cez deň modlia: ráno, pred večerou a keď si ľhajú spať. Pred večerou sa všetci spolu modlia, starší chlapi stoja na predku pri stole, ženy a mladší za nimi; každý svoju modlitbu odrieka. Počas modlenia sa utierajú, lebo sa vždy pred jedením umývajú. Sadnúť si nesmie ani jeden pokiaľ je domatín nie hotový. Všetci sa ticho modlia, len starešina sa na blas modlí a čo si žiada, prosí pána Boha. Otec sa modlí za svoje deti, aby boli zdravé a šťastné, za celú čelad; sestra za brata, aby jej z vojenského stavu šťastne domov prišiel; dievča sa modlí za milého atď.

Keď niekto ochorie, nehľadajú veľa lekára, ale dovedú popa alebo kaludera, aby sa pomodlil; títo sa pomodlia za chorého malú alebo veľkú modlitbu, dľa ľúbosti. Malá modlitba ale modlí sa obyčajne pri menších cho-

robách, väčšia modlitba sa odrieka pri väčších. Táto obyčaj ale už pomaly kape, jej miesto zaujala vražba (čarodejníctvo), v ktorú mnohí Srbi veria.

Obyčaje Srbov na štedrý večer sú zajímavé.

Známo je každému dobrému kresťanovi, že prví kresťania vydržovali obed lásky. Najviac sa to stávalo pred výročným sviatkom. Na tomto obede môhol sa každý kresťan súčastiť. Toto trvalo tak dlho, pokiaľ trvala medzi kresťanmi opravdová láska, úprimnosť, kresťanská nevinnosť, stydlivosť; keď ale na miesto nevinnosti rozpustilosť, miesto stydlivosti bezočatosť nastúpila a všakové neslušné veci sa dialy, za dobré uznali predstavení cirkve, tieto verejné obedy zakázať.

Obyčaj je ale ťažko zatratíť. Tak aj táto zostala u kresťanov, že jednotliví kresťania doma svätia štedrý večer, miesto aby sa išli k verejnému obedu. Najviac u Srbov sa udržala táto obyčaj. Srb musí mať niekoho cudzieho v svojom dome na štedrý večer.

Detúrence sa radujú, vláčia do izby slamu, ktorá cez kračún po zemi a na stole pod obrusom rozostretá leží. Ženy chystajú večeru, každý má vyjasnenú tvár. Pri zmŕknutí počnú sa pušky ozývať, piesne polazovníkov tam i tu počuť pod oblekom — v Báčke Srbi pri tejto príležitosti mnohí slovensky spievajú. Tento večer bieda sa prepadla a veľké nešťastie potkalo ten dom, v ktorom vatra nehorí a domatín nesedí v dobrom rozmare za stolom. Gazdinka donesie na stôl rezance, koláče, pôstne ryby atď. Detom rozsypú po slame orechy, jablká atď.

Prv ale jakoby večerali, donesú badňák, kus pňa zo stromu dosť hrubého, ktorý nesmie byť suchý. Badňáky sa najviac rúbu z mladých dubov, sú to pníky, dlhé asi na meter, čím hrubšie tým lepšie. Hora trpí skrze rúbanie badňákov, lebo pred kračúnom na stá tisíce stromov zrúbu; rozumie sa, že na badňák tie najkrajšie a najzdravšie stromy sa vyberajú. V Bosne a Hercegovine celé hory sa s tým nivočia. Kde niet hory, tam badňáky za dobré peniaze predávajú. Badňák nesmie byť poštičaný ale celý pen a to čerstvý. Keď štedrý deň svítne, starajú sa,

jako ho vycifrujú, ozdobia kvetami; kde tieto niet, nuž hodbabnými stužkami. Takto okrásleného postaví popri stene pri dome, lebo ležať nesmie. Potom sa domatín starie o chutnú pečenku na zajtrajší deň.

Pri zmrknutí štedrého dňa, prvá starost domatína je badňáky — lebo jich majú aj po viac — do domu znieť. Domatín s vyjasnením čelom, s veselou tvárou, s lúbym úsmevom, s ohnivými očami zdvihne badňák a s vážnym krokom vnesie do domu, hovoriac: Dobar večer! srefan vam badni dan i šustrašni božić! Žena, deti, sluhovia dočkajú ho pri dverach a posypajú ho pšenicom alebo iným obilím, hovoriac pri tom: Bog ti dav sreću i zdravle.

Badňáky položia na oheň a idú večerať. Nejdeme opisovať tú radosť a veselosť, ktorá nastáva so štedrým večerom, lebo veď vieme to z vlastnej skúsenosti.

Po večery ide priateľ priateľa navštíviť, kde prídú, dajakým papekom pošuchá žeravý badňák tak, že iskry z neho lietajú; pri tom želá domatínovi a ostatným domácim tolko božieho požehnania na všetkom, koľko iskier z badňáka vyletelo.

Keď badňák celkom prehorí, berú z neho uhlia a kladú na ovocné stromy, aby hojnú úrodu mali.

Jako badňáky povstaly, opisuje jeden Talian nasledovne. Naši predkovia mali tú obyčaj, že po štedrom večeri v nasledujúcu dvanástu hodinu nočnú, do kostola šli, preto zapalovali visiacu lampu, aby jim cez noc horela. Pozdejšie ale, že o kračúne najtuššia zima býva, nakládli si ohňa, pri ktorom sa zohrievali cez noc, a žeby oheň nevyhasol, položili naň hrubší peň. Z toho povstal obyčaj, že badňáky v oči kračúnu horia. Že každá obyčaj sa časom zákonom stane, je známe, tak aj vnášanie badňákov do domu spojené je s istými ceremoniami.

Každý Srb pokladá sa za nešťastného, keď mu na kračún do domu prvá žena alebo dievča príjde, lebo v tom dome vraj celý rok drží sa nešťastie; preto si zavolajú ešte pred kračúnom polazajníka, ktorý včas ráno prvý deň kračúnu príjde, papekom badňák pošuchá a pri tom vynúšuje. Donesie sebou aj

peniaze alebo kúdel konôp, ktoré tam nechá. Ide do izby, tu ho ženy do plachát zakrúta, aby jim smotana z mlieka spadávala. Potom ho chovajú, napájajú — je to obyčajne chlapec — že sa opije chudáčisko a chváli Dávida. Toto poukazuje na šťastie; opitého obdarujú a domov odvedú.

Na druhý deň kračúnu obháňajú božić — kračún — na koňoch. Tie najkrajšie kone vidno s chlapom alebo smelými chlapci po ulici uháňať, pretekajú sa, pri čom dost často stáva sa aj nešťastie.

Srbi majú aj na druhé sviatky zvláštne obyčaje, ktoré sa ale viac čarodejstvám podobajú, jedna ale predsa zaslúži, aby bola pripomenutá. V druhý pondelok po Veľkej noci idú chlapi, ženy a mládež do cmitera, tam za dušu svojich nebohých dajú sa popovi modliť, potom delia chudobnejším ľuďom, žobrákom, cigáňom koláče, pečenku, víno a pálené; všetko za dušu mŕtvých.

V Bosne sa síde v tento deň popoludní mládež, tancujú a družia — priatelia — sa, preto aj volá sa tento sviatok družičalo. Mladík sa sŕuží s druhým mladíkom, dievka s dievkou. To sa takto stáva: upletú si veniec z mladých vrbových prúťok, cez tieto sa bozkávajú a čarujú si barvené vajčička, naposlady premenia si aj vence, ktoré jedon druhému alebo jedna druhej na hlavu položia, složia obapolne prísahu, že budú verní pobratimovia, alebo dievcence priateľky. Tito sa potom cez celý rok ráčia a jedon druhého zastávajú. Po roku alebo obnovia priateľstvo alebo sa rozídu a s inými sa spriatelčia. —

Pekné ale drahé obyčaje majú Srbi na svadbách. Kto srbskú svadbu nevidel, ťažko si bude môcť predstaviť tú nádheru, ktorá sa tu javí.

V Srbiji je aj po dnes obyčaj, že rodičia oženia syna bez toho, aby tento dievča bol videl alebo ono jeho; najviac z druhej osady si berú ženy. Keď otec žení syna, nehladá tolko na dievča, koľko na tohoto rodičov, na týchto statočnosť. Dievča zas nesmie povedať rodičom, že nepôjde za toho, ktorému ju slúbili. Peniaze sa s dievčatom nehladajú, ale mladý zať musí všetkým domácim dary

porobiť, áno peniaze do domu darovať. Po Báčke je obyčaj, že rodičia mladej idú si prezrieť dom, do ktorého si dcéru majú dať, po tejto návšteve idú z domu mladoženicha k mladej, táto návšteva sa volá jabuka — u nás sprstenkovanie —, tu dostanú obyčajne jabuko. Tieto návštevy sa vždy s hosťinami spojené.

Pred svadbou troma dňi ide dever — družba — na svadbu volať. Sadne na koňa, ktorý je ručníkmi, tenkými uterákmi, stužkami, kvetinami, tak pokrytý, že mu len nohy vidno, každý kto mieni na svadbu ísť, pripne dačo na koňa. Tieto dary dostane mladucha.

Na svadbe nesmie chybeť kum — krstný otec. — Tento zaujíma prvé miesto. Najmenšia jeho žiadosť musí na vlas vyplnená byť, za veľkú hanbu si pokladá domatín, ak sa volačo znepečí kumovi. Druhá osoba je na svadbe starejší, ktorý jako aj u Slovákov drží poriadok.

V Báčke sa vyberie aj po 20 kočov s vyberanými koňmi pre mladú. V dome mladuchy sa málo pobavia, potom idú k sobášu. Pred kostolom čaká krdel detí na kuma kričiac: „Kec, kec, kume!“ vyvolávajúc tým kuma, aby jim peniaze hodil; tento siahne do vrecka a plnou hrstou hodí krajiare alebo, ak je bohatší, aj šestáky medzi deti. Deti neprestajú kričať: „Kec, kec, kume, prázdna ti kesa! — vrecko.“

Po krátkej hostine vyvedú mladuchu, posadia na koč a uháňajú na zlom krky cez dedinu, pretekajúc sa, pri čom mnohoro aj nešťastie sa pridá. Do domu ženicha prijdúc, nesložia mladú hneď, ale behajú po dvore, za nimi uháňajú s horiacim drevom svadobníci, podpalujú koč, na ktorom mladá nevesta sedí, aby ju čím skôr dolu dali. Po krátkom behaní složia, pri istých na poverčivosti sa zakladajúcich obradoch, mladuchu, ktorá do domu vstúpi a rad radom všetkých bozkáva. Mladá musí každému domácemu, najviac deťom, druhé meno dať, jako na pr. golúbče, braca, lála — lalijsa — atď.

Druhý deň ide mladá na vodu, za ňou svadobníci cez dedinu nesú na hrdle zvonce, ťahajú refaze, hurtujú, kričia, žarty vystrájajú; taktó prejdu dve, tri ulice, navštívia pri tom príbuzných a vrátia sa do domu svadobného.

Predtým trvala svadba za týdeň; teraz už zmudreli, lebo len deň dva držia.

Obyčaj dievčence kradnúť, si Srbi od Turkov osvojili. Táto, naozaj špatná obyčaj, panuje ešte aj po dnes.

U Srbov panuje tiež neslýchaná nádhera, čo hubí národnú majetok, a špatné je tiež, že si dievčatá svoje krásne tváre rozličnými miešaninami barvia.

Alexander Vogoridi (Vogorides).

(Vyobrazenie na strane 225.)

V smysle medzinárodnej smluvy berlínskej roztrhnuté je Bulharsko na dve čiastky: na kniežatstvo bulharské (z tejto strany Balkánu) a na Východnú Ruméliu (Zabalkánsko); tamto má svoje knieža, táto pri súhlase veľmocí od Turecka vymenovaného gubernátora.

Za prvého gubernátora vymenovaný bol, že vraj pod vlivom ruským, knieža Alexander Vogoridi, grécky Vogorides, po turecky Aleko paša.

Rodina Vogoridich vzala svoj pôvod od slavného vzkriesiteľa národa bulharského, biskupa Sofronia Vračanského. Vnuč Sofro-

niov bol Štefan Vogoridi, ktorý narodil sa r. 1790 v Kotle a bol vychovaný na gréckej akadémii v Bukurešti. Vstúpiac do služby Porty, stal sa kajmakamom v Multansku a r. 1833 poplatným kniežatom ostrova Samosu. Štefan bol verným synom svojho národa až do smrti (1859). Jeho syn Alexander Vogoridi tiež nikdy netajil svoje sympathie k národu bulharskému. Posiaľ nespreneveril sa ničím rodinným tradíciám, ani pamiatke svojho slavného pradeda.

Alexander Vogoridi je teraz asi 50-ročný a ku terajšej hodnosti dostal sa menovite

svojimi diplomatickými schopnosťami. Dráhu svoju započal v škole všetkých prednejších tureckých štátnikov, totiž v carhradskej translatorskej kancelárii. Potom bol pridelený rozličným tureckým poslanectvám na dvoroch

europejských, až konečne vymenovaný bol za poslanca vo Viedni.

Do Plovdiva, svojho sídelného mesta, prišiel Vogoridi dňa 24. mája.

Drobnosti.

Železničné jubileum. Dňa 15. októbra 1829 urobil Stephensonov ruseň prvý svoj pokus na kolajničkách v Anglii. Až r. 1810 otvorená bola prvá železničná trať z Liverpoolu do Manchesteru. Koncom roku 1878 mala už Európa železničnú sieť 154.523 kilometrov. Kapitály vydané na stavbu všetkých železníc repraesentujú summu 750 millionov frankov. Deň 15. októbra tohto roku bude teda oslávený ako jubilejný deň železníc.

Obrovský teleskop, ktorý má prevyšovať všetky jestvujúce, sotočuje sa v diehni firmy Golloway & Comp. Cena jeho je vypočítaná na 40.000 funtov šterlingov.

Prvá parolod na Amu Darja. (Dľa „Turkestanských Viedomostí.“) Ruská výprava, majúca urobiť predpráce ku stavbe stredno-aziatskej železnice, dorazila už do Taškentu. Ďalej pôjde na Samarkand, ztadiaľ do bucharského kraja a potom na Amu Darja. Aby cesta po tejto rieke bez prekážky a rýchlo vykonaná byť mohla, má výprava so sebou rozloženú malú parolod, ktorú na Amu zloží a tak vnikne do tých krajov. Nadejeme sa, že za desať rokov bude mať táto prvá parolod mnoho následníč.

Vinárstvo v Rusku bolo dosiaľ len na Kryme. Teraz dala vláda aj iné kraje preskúmať, kde by sa dalo vinárstvo pestovať. Výsledky zkúmania sú priaznivé. Nielen veľká časť južného Ruska, ale i temer celá stredná Asia, jako i mnohé kraje južnej Sibirie sú úplne príhodné ku zariadeniu vinohradov, následkom čoho už budúceho roku urobené budú prvé počiatky v gubernii Taurickej, na Kaukaze a v Bessarabii.

Marseillaisa nebola snáď nikdy vo Francii a v Paríži tak obľúbenou ako práve teraz. Od-

byt partitúr tejto piesne je skoro báječný. Päť veľkých hudobných obchodov v Paríži zamestknáva sa teraz v prvom rade len predajom Marseillaisy. Najväčší z týchto závodov predáva týždenne 10.000 exemplárov.

Assirské starožitnosti. Učenc z Hormuzd-Rassam vrátil sa do Londýna z Assirie a doniesol sebou bohatú zbierku assirských starožitností. V jednom kopci u Ninive odokryl hrob proroka Jonáša a rummy paláca Sanheribovho, kde našiel mnoho bôžkov. V Babylone odokryl dom Nabuchodonozora so zchovalými malbami.

Tiflis. Toto kaukazské mesto má veľmi miešané obyvateľstvo. V celku má 104.024 obyvateľov. Z týchto je 37.308 Arménov, 20.390 Gruzínov, 19.574 Rusov, 2186 Tatárov, 2005 Nemcov, 1692 Peršanov, 1592 Poliakov, 1145 židov, 388 Grékov, 293 Osetincov, 267 Francúzov, 227 Ajsorov, 163 Talianov, 123 Turkov, 81 Mingrelíov, 52 Angličanov, 37 Lesginov, 32 Čechov, 28 Guriov, 27 Švédov, 15 Litvinov, 10 Lotišov, 9 Románov, 9 Slovákov a 8 Čuvašov. Od r. 1864 sa počet obyvateľstva zdvojnásobil. Rečou vzdelanstva, obchodu, škôl a úradov je prevažne ruština.

Cena divých zverov. Vo veľkom obchode s divými zverami vyvinul sa cenník tohoto živého tovaru. Lev a tyger stojí priemerne 800 zl., škvrnitý panter 300 zl., leopard 200 zl., čierny panter ale 1500 zl., hyena 120—130 zl., vlk 50 zl., polárny medved 250 zl., tmavý 100 zl. Pár bobrov stojí 40 zl., rinoceros ale od 4000—10.000 zl. Afrikánsky slon stojí 600 zl., indický 3000 zl. Cena opíc je veľmi rozdielna od 10 zl. až po 1000 zl.

Literatúra a umenie.

Nauka náboženstvá kresťanského die veroučení a bohosloví cirkve ev. A. V. k dobrému mládeže evanjelické a zvlášté confirmandů a confirmovaných sepsaná a vydaná od Dra Jozefa M. I. u. d. Hurbana atd., druhé opravené a na dva díly rozmnožené vydání. Díl I. Turč. Sv. Martin, tiskem knihtač. účast. spolku. Nákladem spisovateľovým. — Tohoto druhého vydání díl I. stojí pro podpisický přihlásivší se buď u vyda-

vatele, buď u správy knihtač. účast. spolku v T. Sv. Martině, buď pak u redakce „Korohyve“ v Skalici. 40 kr., jinače je k dostání u vydavatele aneb v knihtiskárně Martinské za 60 kr. Kdo se na druhý díl Nauky, která jednatí bude o cirkvi ev. A. V., přihlásí u vydavatele (v Hlubokém, pošta Senica, železniční stan. Hodonín) dostane jí též za 40 kr.

Slovenský obrázkový kalendár na priestupný rok 1880. Vydal knihtačiarcky účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine. 8°. Strán 80. Cena: 100 viazaných výtiskov 16 zl., 100 neviazaných výtiskov 15 zl., 1 kus viazaný 20 kr. Kalendár tento, ktorý vyniká jak bohatým obsahom tak i veľmi zdariťmi ilustráciami, odporúčame nášmu et. obecenstvu čo najšetrnejšie.

V „Külfölde“ č. 7 uverejňuje náš rodák a spisovateľ p. D. Bachát krátku, ale dobreprajnú úvahu o spevoch Sama Chalupky, poznamenávajúcu, že čo sú v maďarskej literatúre dvaja Kisfaludovci, to že sú v slovenskej dvaja Chalupkovci.

Pozvanie k predplácaniu na dielo:

„Krásy sv. Ružena.“

Spisal dr. Kourád Martin, biskup paderboraský. Poslovenčila cirkevno-literárna skola slovenská na semeníšti ostrihomskom. Na pamiatku prvého jubilea vyhlásenia učenia viery o Nepoškvrnenom Počatí Panny Marie. Preklad obstaral a vydal Fr. Richard Oswald, kňaz arcibiskupstva ostrihomského, promotor sv. Ružena.

Cena jedného výtisku sošitého i s poštou je 70 kr. (V reči nemeckej stojí 90 kr. bez pošty.) Na desať objednaných výtiskov dávam jeden nádvakom.

Jaknáhle sa k zapraveniu tlačových útrat dostatočný počet predplatiteľov prihlási, hneď dám dielo do tlači a oznámim to ctenému obecenstvu cestou „Katolíckych Novín.“

Prosím o čím početnejšie prihlásenia sa!

Franko zaslané objednávkvy prijima len podpísaný. Knižka rozposielat sa bude na poštovú dobiereku alebo po vyplatení ceny.

V Majefchove (o. p. Pozsony-Diószeg), na deň Rozoslania Apoštolov 1879.

Fr. Richard Oswald.

„Tatry a more.“

Básne
Vajanského.

Pod týmto názvom osmelím sa vydať a kom com bežiacceho roku rozposlať svoje básne, lyrické

i rozpravné, a preto vyzývam active veľactené obecenstvo, aby ráčilo sa prihlásiť čím v najhojnejšom počte za odberateľov, a síce u redakcie „Nár. Novín“ v Turč. Sv. Martine.

Cena spisku je 1 zl. r. č.

Priateľov svojich prosím snažne o sberanie prihlasov. Sberateľom zavďačím sa čestným výtiskom.

Vajanský.

Poznamenanie redakcie. Myslíme, že nemáme čo zvláštneho povedať o tomto literárnom podniku. Vajanský získal si už dosiaľ dobré meno u slovenského obecenstva a preto keď čo najšetrnejšie odporúčame jeho sobrane básne, prosíme o čím skoršie prihlásenie sa, ponevác pôvodca nenie v stave dať tlačiť viac výtiskov, jako prihlási sa odberateľov. Už dávno nevyšlo nič pôvodného na poli nášho písomníctva a preto dúfame, že tento podnik bude mať hojný odbyť. Na zdar!

Vyzvanie k prihláseniu sa
na

„Počty v príkladoch.“

Pred rokom bol som ohlásil, že, jestli sa dostatočný počet odberateľov prihlási, vydať mienim tlačou „Počty v príkladoch.“ No vtedy sa dostatočný počet neprihlási. Sbor učiteľov turčianskych však vidiac potrebu príručnej knižočky pre deti, a i tú okolnosť, že rodičia zvlášte na výučbe počtov v terajších časoch záležat si dajú, vo svojom shromaždení dňa 21. júla v Turč. Sv. Martine vydržiavanom, uzavrel vydať jich nákladom spolkovým. I vyzývame active všetkých et. pp. učiteľov a priateľov školstva, aby sa čím skôr na „Počty v príkladoch“ s určitým údaním výtiskov u et. pána Juraja Šoltýs, učiteľa v Mošovcech (o. p. Mosóc, Turócz megye) prihlásiť ráčili. Tých pánov, čo prihlásili sa vlni, jestli ináč neoznámia, za stálych objednatelov považovať budeme. Dalším prihlasom na zdar!

V Mošovcech, 25. júla 1879.

Ján Kožehuba, učiteľ.

Listáreň redakcie a administrácie.

P. D. F. v M. 4 zl. preznačili sme na lanský ročník.

OBSAH: Gnom. Od Vajanského. — Nihilismus. Poveš. Podáva Samo Samovíc. (Pokračovanie.) — Jelena. Dľa guslara Vajanský. — Úryvky z básni J. Dušného. — Sestra koketa. Obrazy zo života. (Pokračovanie.) — Oblaky. — Ukradený prsten. Povedka z pohronských lesov. Napísal Ant. E. Timko. (Pokračovanie.) — Ratmír. Od Vajanského. (Dokončenie.) — Anthropologické úvahy, alebo človek uvažovaný v jednote tela s duchom, so zvláštnym ohľadom na jeho určiteľnosť kroz prírodu. Dľa Karola Rosenkranza podáva Pavel Hečko. — Niektoré obyčaje Srbov. Od Ognoslava Dobrodružského. — Alexander Vogoridi (s vyobrazením). — Drobnosti. — Literatúra a umenie. — Listáreň redakcie a administrácie.

Predpláca sa u redakcie a administrácie v Turč. Sv. Martine:

Celoročne 4 zl., polročne 2 zl. 10 kr. r. č. — „Orol“ vychádza vo 12 sošitoch, 4 hárkov silných, dňa posledného každého mesiaca na štvorke.

Tlačou knihtačiarckeho účastinárckeho spolku v Turč. Sv. Martine.